

V. KOSAR

MASINA-TRAKTORIJAAMA TÖÖ KOLHOOSIS

RK „POLIITILINE KIRJANDUS“ TALLINN 1948

V. KOSAR

MASINA-TRAKTORIJAAMA TÖÖ KOLHOOSIS

RK
„POLIITILINE KIRJANDUS"
TALLINN 1948

Bibliotheca
Universitatis
Tartuensis
1949:571

18569
A-17370

MEHHANISEERIMISE ARENEMINE NSV LIIDUS

Tsaari-Venemaa oli põllumajanduslikult üks mahajäänumaid maid maailmas.

Tsaari-Venemaa põllumajanduse mehaaniliste tootmisvahendite baasi võib iseloomustada järgmiselt:

1910. aastal oli Venemaal:

sahku ja kosuule	7,8	miljonit
puuatru	2,2	,,
raudatru	4,2	,,
puuäkkeid	17,7	,,

, mis olid peamisteks põllutööriistadeks. Paremad masinad olid koondatud suurmajanditesse mõisnike ja kulakute kätte, kuid ka nende arv ei olnud suur.

1910. aastal oli:

külvimasinaid	323,7	tuhat
viljalõikusmasinaid	752,4	,,
lihtviljapeksumasinaid	429,9	,,
komplitseeritud viljapeksumasinaid	19,5	,,

Talupojad oma majanduslikus võimetuses ei saanud neid masinaid kasutada, tsaarivalitsus aga ei olnud sellest huvitatud.

Põllutöömasinate toodang 1926./27. aasta püsivhindades oli Venemaal 1913. aastal 55 milj. rubla, sissevedu välismaalt ei ületanud 41,6 milj. rubla.

Ühe hektaari külvipinna kohta tuli talupoegadel põllutöömasinaid 6 rubla väärtuses.

Mehaaniliste jõuallikate erikaal põllumajanduses moodustas kõigest 0,8%, 99,2% langes veoloomadele.

1913. aastal oli teraviljasaak kõigest 8,5 tsentnerit hektaarilt. Lenin hindas tsaari-Venemaa tootmisvahenditega varustuse astet 10 korda madalamaks kui see oli Ameerikas.

Esimene Maailmasõda ja kodusõda halvendasid olukorda veelgi. Kuid Nõukogude valitsuse ja ÜK(b)P hoolitsusel põllumajanduse tehnilise baasi arendamise eest, vastavate tehaste loomise teel,

tõusis põllutöömasinate toodang 1929. aastal 196 milj. rublani, 55 milj. rubla vastu 1913. aastal. Muutus masinapargi koosseisus on järgmine:

	1910. a.	1928. a.	% 1910. a. võrreld.
Adrad (raud- ja puuadrad)	6,4 milj.	14 milj.	230
Külvimasinad (tuhand.)	323,7	717	220
Viljalõikusmasinad „	752,4	1299,7	170
Viljapeksumasinad „ (lihtsad) . .	429	552	130

Põllumajandus oli nüüd lihtsamate masinatega varustatud. See viis kohe agrotehniliste võtete parandamisele. Atradega künti juba 89,2%, külvimasinatega külvati 25,4%, viljalõikusmasinatega lõigati 55,4% teraviljast ja peksumasinatega peksti 58% viljast. Masinate kasutuselevõtt toimus kooperatsiooni ja krediitühingute süsteemi abil.

Partei VIII kongressil 1919. aastal Lenin arvas, et saja tuhande traktori rakendamise võimaluse juures keskmine talupoeg oleks ütelnud, et tema on kommunismi poolt. Sel ajal oli Lenini unistust raske täide viia maal, kus puudus oma traktoritööstus. Aastail 1921—1928 oli põllumajandusse viidud 28,7 tuhat imporditud traktorit ja kõigest 2,7 tuhat kodumaist traktorit, üldvõimsusega 327,6 tuhat h.-j.

Aprillis 1923 tunnistas Töö- ja Kaitsenõukogu traktorite tootmise tarvilikuks ja määras toodetavate traktorite arvuks 3400 tükki. Juba 3. novembril 1920 oli RKN otsuse vastu võtnud ühtse traktorimajanduse sisseseadmiseks vabariigis. See tähtis otsus sisaldas traktoripargi valitsemise tsentraliseerimise, tema varustamise, finantseerimise jne. tsentraliseerimise. Kõik traktorid anti üle Põllutöö Rahvakomissariaadi käsutusse.

1925. aastal, partei XIV kongressil, tõstis seltsimees Stalin esile maa industrialiseerimise ülesande, kui partei peajoone võitluses sotsialismi ülesehitamise eest NSV Liidus.

Aprillis 1929, ÜK(b)P konverentsil, võeti vastu esimese viisaastaku plaan. Asuti põllutöömasinate tehaste ehitamisele. 1930. aastal hakkasid tööle Rostovi Stalini-nimeline põllutöömasinate tehas ja Gomeli, Taškendi ning Stalingradi traktoritehas. Oma tervituses Stalingradi tehase töötajaile ütles seltsimees Stalin, et 50 000 traktorit, mis tehas peab aastas andma, on 50 000 mürsku, mis lasevad õhku vana kodanliku korra ja rajavad tee sotsialismile külas.

1933. aastal oli traktorite ja põllutöömasinate toodangu väärtus 867 miljonit rubla (1926./27. a. püsivhindades) ehk 4 korda rohkem kui 1929. aastal. Väljalastud traktorite üldvõimsus oli 1220 tuhat h.-j., traktori haakemasinaid oli toodetud arvult üle 100 tuhande.

1931. aastaks olid NSV Liidu põhirajoonides talud ühinenud kolhoosideks. 1938. aastal oli kolhooside keskmine külvipind 484,6 hektaari, kõige suuremate majanditega kapitalistlikul maal — USA-s — aga oli farmi keskmine suurus 1935. aastal 20,2 hektaari. Kolhoosid avasid tõelised võimalused traktorite ja suuremate põllutöömasinate rakendamiseks. Seda kolhooside tähtsust kriipsutas alla seltsimees Stalin*. Tootmisalase abi andmiseks kolhoosidesse ühinenud, algeliste, individuaal-majapidamistest kaasatoodud tootmisvahenditega varustatud talupoegadele, kes ei olnud varustatud eeskätt küllaldaselt veojõuga, hakkas riik seltsimees Stalini algatusel looma masina-traktorijaamu, mis osutusid võimsaks vahendiks kolhooside väljaehitamisel moodsa tehnika baasil.

Masina-traktorijaamade kasvu iseloomustavad järgmised andmed:

	1929. a.	1932. a.	1937. a.	1940. a.	Suurenemine võrreldes 1932. a.
MTJ arv	158	2446	5818	7069	2,9 ×
Traktorite arv (tuh.)	2,4	74,8	365,8	435,3	5,8 ×
Traktorite haakevõime (tuh. h.-j.)	86,8	1077	6679	8360	7,8 ×
Kombainide arv (tuh.)	—	2,2	104,8	153,4	7 ×
Veomasinate arv (tuh.)	—	6,0	60,3	40,0	6,7 ×

1932.—1940. aastani sai küla põllutöömasinaid 3,2 miljardi rubla väärtuses. NSV Liidu tehased tootsid 188 marki põllutöömasinaid. 1 hektaari külvipinna kohta tuli mehaanilisi tootmisvahendeid 1940. aastal 76 rubla ulatuses, 6 rubla vastu talumajapidamistes tsaari-Venemaal.

Enne sõda, 1940. aastal töötasid masina-traktorijaamad 110,7 milj. hektaari suurusel pinnal, teenindades 94% kolhooside külvipinnast, ja teostasid 223,5 milj. hektaari pehmekündi. Kombainidega koristati 41,2 milj. hektaari ehk 45% pinnast.

* J. Stalin, Leninismi küsimusi. RK „Poliitiline Kirjandus". Tallinn 1945, lk. 255.

Üksikute tööliikide järgi oli masina-traktorijaamade abil mehhaniseeritud

sügiskünd	71%	ulatuses
kesakünd	84%	„
suviteraviljade külv	82%	„
taliviljade külv	53%	„

Mehaanilised jõuallikad moodustasid energeetilisest baasist juba 1938. aastal 69,9%, 0,8% vastu 1916. aastal.

Energeetilise baasi suurenemine võimaldas suurendada teise viisaastaku lõpuks, 1939. a., külvipinna 136,9 milj. hektaarini, 105 milj. hektaari vastu 1913. a.; parandada agrotehnikat: 1937. a. kolhoosid külvasid kesale ja sügisel küntud maale 70% teraviljast, 30,2% vastu 1933. a. Taliviljade külv mustkesale tõusis vastavalt 41,9%-lt 63,1%-ni. Tööde teostamise tähtajad lühinesid tunduvalt. Kui 1933. aastal künti veel pärast 15. juunit 78,7% kesa, siis 1938. aastal künti ainult 25,7%. Agrotehniliste võtete parandamine tõi endaga kaasa viljakuse tõusu. 1930.—1938. a. keskmine teraviljasaak oli 9,1 tsentnerit hektaarilt 7,4 tsentneri vastu aastail 1909—1913. 1940. aastal tõusis kogu teraviljasaak 7,2 miljardi puudani.

1937. aastal võimaldasid mehhaniseeritud tootmisvahendid säästa 7,2 miljoni inimese töö.

Tööjõudluse kasvu mehhaniseeritud töö juures kolhoosides iseloomustavad järgmised andmed:

Töökulu inimtööpäevades

	1 ha külvipinnale	teravilja ühe tsentneri tootmiseks
Üksiktaludes 1922.—1925. a.	20,8	3,2
Kolhoosides 1933. a.	12,3	1,7
Kolhoosides 1937. a.	10,3	1,0

Kui üksiktaludes tuli aastail 1922—1925 ühe inimtööpäeva kohta 31,1 kg teravilja, siis toodeti kolhoosides 1933. aastal keskmiselt 57,8 kg ja 1937. a. 98,0 kg teravilja ehk 3,2 korda rohkem kui üksiktaludes, mis olid varustatud keskaegsete tehniliste vahenditega.

Mehaaniliste tootmisvahendite kasutamise jõudlust ja nende kättesaadavust talupoegade laiadele hulkadele kapitalismi oludes võime väga reljeefselt näha USA põllumajanduses, kus põllumajandus omab rohkesti mehaanilisi tootmisvahendeid. Nii kasutab seal traktoreid ainult 28,3% farmidest, NSV Liidus aga teenindati trak-

toritega 94% kolhooside külvipinnast; ühe 15-h.-j. traktori kohta teostati NSV Liidus 1940. aastal 411 ha töid, USA-s aga 493 tundi aastas, mis (arvestades tööjõudlust 1,8—2 tundi ha kohta) on umbes 2—2,5 korda vähem.

Kuidas tõusis müügivilja toodang põllumajanduses kolhooside süsteemi juures masina-traktorijaamade kaasabiga, näeme näitest Besentšuki MTJ piirkonnast. Selle masina-traktorijaama tegevuspiirkonna talupojad tootsid enne kollektiviseerimist ja masina-traktorijaama tegevusse astumist vaevalt 25 tuh. tsentnerit müügivilja aastas. 1930. aastal andsid nad riigile ära 43,0 tuh., 1931. a. — 56 tuh. ts. ja 1932. a. — 169,5 tuh. ts. ehk üle miljoni puuda.

Isamaasõja ajal tekitasid saksa fašistid masina-traktorijaamade võrgule suurt kahju. Okupeeritud rajoonides hävitati 43% masina-traktorijaamadest, kapitaalremonditöökodadest ja 75% remonditehaseist.

Masina-traktorijaamade taastamine algas sõja ajal ja on iseloomustatud järgmiselt:

	1943. a.	1944. a.	1945. a.	1946. a.
MTJ arv	5 229	7 251	7 470	7 577
Teenindatavate kolhooside arv %-des 1943. aastal	100	130	136	142
Teostatavate tööde maht tuhandetes ha pehmekünnis	63 383	95 772	115 492	140 054
Tuleb töid keskm. ühe MTJ kohta tuhandetes hektaarides	12,1	13,2	15,5	18,5
%-des	100	109,1	128,1	152,9

Ajavahemikus 1943.—1946. a. kasvas traktorite arv masina-traktorijaamades 40 tuhande võrra; tehtud tööde maht suurenes 52,9%, ja seda peamiselt masinapargi parema kasutamise arvel. Tööjõudlus ühe 15-h.-j. traktori kohta kasvas 198 hektaarilt 1943. aastal 348,6 hektaarini 1946. aastal ehk 76,1%.

Pärast võidukat sõda asus meie riik rahulikule ülesehitustööle. Pöördepunktiks masina-traktorijaamade sõjajärgses töös on NSV Liidu Ülemnõukogu poolt vastuvõetud seadus viie aasta plaanist ja ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ajaloolised otsused.

Viisaastaku seaduse kohaselt saab põllumajandus vähemalt 325 tuhat traktorit, 4,5 miljardi rubla eest põllutööriistu, neist suurem osa masina-traktorijaamade jaoks. Moodustatakse 950 uut masina-traktorijaama, remonditehaste arv kasvab 210-ni (49 vastu 1940. a.),

kapitaalremonttöökodade arv aga 510-ni. On ette nähtud kontori- ja eluhoonete väljaehitamine, samuti kuuride ehitamine masinate ja traktorite jaoks. Kapitalimahutus masina-traktorijaamade osas on ette nähtud 8,8 miljardit rubla, 1940. aastal oli kogu masina-traktorijaamade põhifond 10 miljardit rubla.

Eesti NSV-s kasvab masina-traktorijaamade arv viisaastaku jooksul 24-lt 50-ni, kapitaalremonttöökodade arv 1-lt 2-le, ehitatakse üks remonditehas. Traktorite arv (15-h.-j.) kasvab 4,5-kordseks. Tööde maht kasvab 1,5%-lt 15—16%-ni põllutööde üldmahust.

Eesti NSV masina-traktorijaamad on aastail 1945—1947 abistanud aastas keskmiselt 30 000 talupidajat, eeskätt uusmaasaajaid ja kehvikuid, aidates neil vabaneda kulakust sõltuvusest ja kindlustades nõukogude maareformiga loodud töötavate talupoegade majapidamised.

Tööjõudlus Eesti NSV masina-traktorijaamades kasvas 141 hektaarilt ühe 15-h.-j. traktori kohta 207,3 hektaarini 1947. a. ehk 46%.

Praegu on meie masina-traktorijaamade suurimaks ülesandeks aidata meie töötaval talupojal kiiresti üle minna sotsialistlikule maakasutamise süsteemile, aidata kõigiti kaasa juba loodud kolhooside majanduslikule ja organisatsioonilisele kindlustamisele, kindlustada eeskätt kõrge viljakus kolhooside põldudel.

LEPING MASINA-TRAKTORIJAAMA JA KOLHOOSI VAHEL

Kapitalistlike maade põllumajanduses masin oli, on ja saab olema töötavate talupoegade ja põllutööliste ekspluateerimise vahendiks.

NSV Liidus on masina-traktorijaamade traktorid, kombainid ja teised põllutöömasinad võimsaks vahendiks, mis kindlustab sotsialistliku põllumajanduse arenemise, tema tootvate jõudude kasvu, kolhoosnikute jõuka elu.

Vahekorrad masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel on kindlaks määratud NSV Liidu valitsuse poolt kinnitatud tüüplepingus. Masina-traktorijaama ja kolhoosi vahelisel lepingul on mõlema lepinguosalise suhtes seaduslik jõud.

ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum oma ajaloolistes otsustes märkis, et kolhoosnikute, sovhooside ja masina-traktorijaamade töötajate ning põllumajanduse eriteadlaste kõige suuremaks kohustuseks on „igakülgne põllumajanduslike kultuuride saagi tõstmine põllutööde kvaliteedi otsustava tõstmise, kolhooside ja sovhooside põldudel eesrindliku agrotehnika ja kolhoosiküla tööjõu ja materjaltehniliste ressursside täieliku kasutamise alusel".

See ongi uue tüüplepingu juhtlauseks, mille kinnitas NSV Liidu Ministrite Nõukogu oma määrusega nr. 161, 27. jaanuarist 1948. a. Ehitatud sellele põhimõttele, on uus tüüpleping kolhoosile ja masina-traktorijaamale võimsaks relvaks võitluses kõrgete saakide eest.

Lepinguvahekorrad masina-traktorijaamade ja kolhooside vahel on kehtestatud ammu, kuid viimastel aastatel tähelepanu lepingute täitmise vastu teataval määral langes. ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum nõudis kolhooside ja masina-traktorijaamade vahel sõlmitavate lepingute tähtsuse täies ulatuses taastamist ja mõistis hukka pealiskaudse suhtumise lepingute täitmisesse. Uue tüüplepingu kinnitamine NSV Liidu valitsuse poolt on suureks sammuks edasi masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel sõlmitava lepingu organiseeriva jõu tõstmisel.

Lepingu sissejuhatavas osas on öeldud, et kolhoos ja masina-traktorijaam, sõlmides lepingut, seavad oma ühiseks eesmärgiks kindlustada kolhoosi põldudelt saak, mis lepingus on märgitud. Ja sellest lähtudes masina-traktorijaam ja kolhoos võtavadki endile kõik lepingus märgitud kohustused.

Tööde kohta, millised teostab kolhoosis masina-traktorijaam, märgitakse mitte üksnes nende maht, vaid ka kvaliteedinäitajad (künnisügavus, kordusäestamiste arv jne.) ja tööde kestus päevades.

Peale traktoritööde ja nendega seotud kohustuste võtab masina-traktorijaam endale kohustuseks abistada kolhoosi tema majanduslikul ja organisatsioonilisel kindlustamisel, aidates kaasa töö õigele organiseerimisele, tootmisplaanide ja eelarvete koostamisele, õige külvikorra sisseviimisele, kolhoosi tulude jaotamisele, kolhoosi kaadrite ettevalmistamisele ja arvestuse sisseseadmisele kolhoosis.

Masina-traktorijaamad Eesti NSV-s alustasid meie noorte kolhooside teenindamist 1947. aasta sügisel. Seejuures ei suutnud masina-traktorijaamade direktorid ja nende asetäitjad poliitilisel alal mõista masina-traktorijaama suurt osatähtsust kolhoosi töös, kus masina-traktorijaam ei ole mitte ainult „tööde teostaja", kes otseselt ei vastuta teenindatava majapidamise tootmistegevuse eest, tema organisatsioonilis-majandusliku kindlustamise eest, vaid talitati nii, nagu oldi harjunud töötama juhuslikult teenindatavais üksiktaludes. Rikuti töö kvaliteedi nõudeid, nagu tegi seda Võru MTJ kolhoosis „Võit"; ei pakutud töö kõrval kolhoosile ka organisatsioonilist abi, mis on eriti tähtis meie noortele kolhoosidele, nagu toimis Keeni MTJ kolhoosi „Säde" suhtes.

Meie masina-traktorijaamade direktorid ja juhtivad eriteadlased

peavad otsustavalt loobuma mõttest, et kolhoosi teenindamisel on masina-traktorijaama ülesandeks ainult traktoritööde teostamine. Meie noored kolhoosid vajavad traktoritööde kõrval masina-traktorijaamalt pidevat organisatsioonilist abi. Sealjuures on eriti tähtis masina-traktorijaama agronoomi osa, kes peab kindlustama teenindatavates kolhoosides eesrindliku nõukogude agrotehnika sisseviimise, rajama korralikud külvikorrad, organiseerima kolhoosnikute tööd põllumajanduses ning abistama kolhoose tootmis- ja tööplaanide koostamisel. Agronoomid on vastutavad viljakuse tõstmise eest kolhoosis, nad peavad pidevalt konsulteerima kolhooside töötajaid, jälgima ja organiseerima agrotehniliste abinõude läbiviimist kolhoosides, kasvatama vastavate loengute, kursuste, vestluste ja kolhoosi laboratooriumide korraldamise teel eesrindlike agrotehniliste teadmistega varustatud põllutööbrigaadi brigadiire ja lülivanemaid ning tõstma kolhoosnikute erialaste teadmiste taset.

Väga suur tähtsus on masina-traktorijaamade direktorite asetäitjail poliitilisel alal, kes peavad, nagu märkis ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum, kindlustama õiglased vahekorrad masina-traktorijaamade ja kolhooside vahel ning valvama selle järele, et rangelt täidetaks lepinguvahekordi. Direktori asetäitja poliitilisel alal peab organiseerima poliitilist tööd kolhoosnikute hulgas, poliitiliselt kindlustama kolhoosnikute ja kolhoosides töötavate masina-traktorijaama tööliste tootmistegevuse aktiivsuse tõusu, abistama kolhoosnikuid ja poliitiliselt õigesti lahendama kolhoosi elu kujundamise küsimusi praegu veel üksiktaludest koosneva ümbruse olukorras.

Lepingus on kindlaks määratud ka kolhooside kohustused. Siin peab olema üksikasjaliselt märgitud, millised tööd peab tegema kolhoos oma elava tööjõu ja põllutöömasinatega, ja loetletud agrotehnilised abinõud, millised on vajalikud saagi tõstmiseks. Täpselt on kindlaks määratud kolhoosi kohustused masina-traktorijaamale tehtavate tööde eest tasuda oleva naturaaltasu osas, mida makstakse valitsuse poolt iga tööliigi kohta määratud hinnete ulatuses, sõltuvalt tööde teostamise ajast ja saadud viljakusest. Lepingus on ette nähtud, et kolhoos eraldab haakijad kogu põllutööde perioodiks, hoolitseb traktoristide elutarbeliste tingimuste eest tööde ajal, varustades neid ühiselamuga, korraldades nende toitlustamise (tasu eest) ja tagades traktoribrigaadile vajalikud masinate kuurid ja kütteaine hoiupaigad.

Lepingus on ette nähtud masina-traktorijaamalt tööde vastuvõtmise kord ja masina-traktorijaama ning kolhoosi vastutus lepingu mittetäitmise korral.

Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusele on tüüplepingul ja tema alusel masina-traktorijaama ning kolhoosi vahel sõlmitud täiendaval kokkuleppel seaduse jõud, mis nõuab nende täpset täitmist masina-traktorijaama ja kolhoosi poolt.

Käesolevast aastast alates tuleb kõik lepingud läbi vaadata ja kinnitada maakonna täitevkomitees, kusjuures lepingu läbivaatamine ei ole mitte formaalne, vaid sisuline. Sealjuures peab maakonna täitevkomitee valvama selle järele, et masina-traktorijaama ja kolhoosi vastastikused kohustused vastaksid sotsialistliku põllumajanduse edasise arenemise eesmärkidele. Leping peab mobiliseerima nii masina-traktorijaama kui ka kolhoosi, rakendama tööjõud ja kõik teised nende käsutuses olevad materjal-tehnilised vahendid ühiste eesmärkide saavutamiseks: viljasaagi tõstmiseks, majapidamise kindlustamiseks, riiklike kohustuste täpseks ja õigeaegseks täitmiseks.

Kontroll masina-traktorijaamade ja kolhooside vahel sõlmitud lepingute täitmise üle peab olema alatine. Et lepingul on, vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusele, seaduse jõud, peavad põllumajandusministeeriumi kohalikud organid valvama sõlmitavate lepingute kvaliteedi järele. Enne kui masina-traktorijaama ja kolhoosi vaheline leping esitatakse kinnitamisele maakonna täitevkomiteele, peab põllumajandusosakond lepingus ettenähtud kohustusi nende otstarbekuse seisukohalt hoolega järele kaaluma ja, kui see on vajalik, tegema lepingu pooltele ettepanekud nende korrigeerimiseks ja täiendavate kokkulepete sõlmimiseks, mis lisatakse lepingule juurde.

Lepingute täitmise kontrollimisel on eriti suur tähtsus riiklikel inspektoritel tööde kvaliteedi kontrollimise alal. Riiklikeks inspektoriteks tööde kvaliteedi kontrollimise alal on maakonna põllumajandusosakonna agronoomid ja jaoskondade vanemagronoomid, kes seni on sel alal meil väga nõrgalt töötanud. Kontroll lepingute täitmise üle peab olema igapäevane ja range. Otsese kontrolli kõrval tuleb kasvatada kolhoosnikutes ja masina-traktorijaama traktoribrigaadide töölistes sallimatust praaktöö ja lepingu mittetäitmise vastu.

Meie masina-traktorijaamades on levinud praktika, et lepingute sõlmimine usaldatakse teisejärgulistele masina-traktorijaama töötajatele. Selline praktika on täiesti lubamatu, eriti on see lubamatu kolhooside suhtes. Lepingu kolhoosiga peab sõlmima direktor ise. Lepingu valmistab ette direktori asetäitja tootmise alal — vanemagronoom — koos masina-traktorijaama ja kolhoosi juhtivate töötajatega, tõmmates kaasa eesrindlikke kolhoosnikuid, traktoriste ja brigadiire, kes hakkavad kolhoosis töötama. Leping peab olema

tingimata läbi arutatud kolhoosi üldkoosolekul. Lepingu arutamata jätmine kolhoosi üldkoosolekul on artelli põhikirja jäme rikkumine. Samuti on täiesti lubamatu masina-traktorijaama poolt tööde teostamine ilma lepinguta ja lepingu sõlmimisega venitamine. Selline olukord viib agrotehniliste nõuete jämedale rikkumisele: madalkünd, valed tööde teostamise ajad jne. On täiesti lubamatu, kui masina-traktorijaam ja kolhoos asuvad üksteisele vastastikku „pattude andeksandmise" teele, teiste sõnadega, lepitakse vastastikku lepingu halva täitmisega. See nähtus väärib erilist tähelepanu maakondade ja valdade nõukogude ning parteiorganisatsioonide poolt ja on eriti lubamatu meie noorte kolhooside ja masina-traktorijaamade juures, kus ta võib viia tõsistele häiretele nende arengus.

Lõpuks, lepingu edukaks täitmiseks on tingimata vaja arendada sotsialistlikku võistlust kolhooside põllutööbrigaadide ja masina-traktorijaama traktoribrigaadide vahel. Pjotr Seluhhini traktoribrigaadi traktoristid Rogatševski MTJ-st Moskva oblastis kutsusid tänavu sotsialistlikule võistlusele Ossipovi-nimelise kolhoosi põllutööbrigaadid 1948. aastal kõrgete saakide saamiseks. Traktoristid võtsid endile kindlad kohustused tööjõudluse ja töökvaliteedi tõstmise alal. Kolhoosnikud, arutanud läbi üldkoosolekul traktoristide väljakutse, võtsid selle vastu. Selline sotsialistlik võistlus, mis on rajatud masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel sõlmitud lepingu kohustuste täitmisele ja ületamisele, tõstab kindlasti kolhoosnikute ja masina-traktorijaama töötajate aktiivsust ja omavahelist sidet, seepärast peab leidma Moskva oblasti eesrindliku traktoribrigaadi brigadiiri sm. Seluhhini ja Ossipovi-nimelise kolhoosi liikmete algatus tingimata vastukaja ka meie masina-traktorijaamades ning kolhoosides ja aitama neid ühiste eesmärkide saavutamisel sotsialistliku põllumajanduse ülesehitamisel.

Brigadiir Seluhhini teiseks väärtuslikuks algatuseks, mis aitab kaasa lepingu täitmiseks, on maatükkide kinnitamine traktoribrigaadidele, mis kaotab vastutustundetuse maaharimisel, soodustades traktoristide ja kolhoosnikute vastastikust kontrolli. Selle võtte õigsust kinnitavad teiste oblastite masina-traktorijaamade ja kolhooside eesrindlikud töökogemused. Nii töötab näiteks üleliiduliselt kuulsa sotsialistliku töö kangelase brigadiir Paša Angelina traktoribrigaad. Selle brigaadi liikmed saavad iga aasta kõrget lisatasu ühel alusel kolhoosnikutega kolhoosis „Zaporožets" enamsaagi arvel nende poolt haritavatelt maatükkidelt, olles otseselt huvitatud viljakuse tõstmisest kolhoosis.

Uus tüüpleping näeb ette ka selle abi, mida kolhoos võib anda masina-traktorijaamale tema väljaehitamisel eeskujulikuks sotsia-

listlikuks ettevõtteks. Nimelt on ette nähtud kolhoosi abi masina-traktorijaamale tema ehitustegevuses tööjõu näol, kusjuures see abistamine e i t o h i kahjustada põllutööde läbiviimist kolhoosis. See moment on eriti tähtis meie oludes, kus enamiku masina-traktorijaamade tootmistegevus tugevasti kannatab vastavate ruumide — töökodade, masinakuuride, eluruumide, klubide jne. — puuduse tõttu. Samuti vajavad meie kolhoosid ühiskondlikke hooneid, nagu seda on laudad jne. Seepärast on soovitav, et abistamine oleks vastastikune, kusjuures masina-traktorijaam võib kolhoosile appi tulla peamiselt oma traktorite ja veomasinatega ehitusmaterjalide veol.

Lepingu täitmise kohta annab masina-traktorijaama direktor aru kolhoosi üldkoosolekul vähemalt 2 korda aastas.

Selleks, et luua tihe side masina-traktorijaama ja tema poolt teenindatavate kolhooside vahel, peavad kolhooside esimehed võtma osa masina-traktorijaama nõukogu tööst. Meie 1945. aastal asutatud masina-traktorijaamade nõukogudes ei olnud ette nähtud kolhoosi esimeeste osavõttu, kuid seoses kolhooside asutamisega tuleb nende esimehed masina-traktorijaama nõukogu liikmeks arvata. Masina-traktorijaama nõukogu tuleb kokku vastavalt tarvidusele, kuid mitte vähem kui kolm korda aastas, enne põhiliste põllutööde perioodide algust; muul ajal tuleb nõukogu kokku vähemalt kahe kolhoosi nõudmisel.

Masina-traktorijaama nõukogu arutab direktori eesistumisel kõiki küsimusi, mis puutuvad tööde teostamisse sõlmitud lepingute põhjal, eriti põhitööde osas nende teostamise aja ja kvaliteedi läbilõikes, samuti arutatakse naturaaltasu laekumist teostatud tööde eest ja määratakse konkreetsed abinõud lepingute täitmise kindlustamiseks ettenähtud tähtaegadel ja töö kõrge kvaliteedi juures.

Meie masina-traktorijaamade nõukogude koosseis erineb sellest, mis on ette nähtud masina-traktorijaama ja kolhoosi vahelise uue tüüplepinguga. Nimelt on vastavalt Eesti NSV oludele masina-traktorijaama nõukogu liikmeiks peale masina-traktorijaama juhtkonna ja kolhooside esimeeste veel hobulaenutuspunktide juhatajad, teenindatavate valdade täitevkomiteede esimehed ning esindajad maakonna täitevkomiteest ja EK(b)P maakonnakomiteest.

Tüüpleping näeb ette, et kõik tööd traktoritel ja teised põllumajanduslikud tööd kolhoosis teostatakse kolhoosnikute poolt, kelle hulgast on ka masina-traktorijaama traktoristid. Meie masina-traktorijaamade direktorid ja kolhooside esimehed peavad viivitamata alustama mehhaniseerijate kaadri ettevalmistamist kolhoosi liikmete hulgast, suunates eriti noori mehhaniseerimiskoolidesse. Ei tohi unustada, et traktorist-kolhoosnik, töötades oma kolhoosis,

on otseselt huvitatud kolhoosi edust kõrgete saakide saamisel. Artelli liikmena mõistab ta kergemini masina-traktorijaama ja kolhoosi ühiseid eesmärke sotsialistliku põllumajanduse ülesehitamisel. Enamik meie traktoriste on praegu ainult riigitöölised ja ei ole veel kolhoosi liikmed, tihti on nad koguni väiketalupidajad, kehvikud, kusjuures talupidamine sageli lonkab peatööjõu — perekonnaisa — äraoleku tagajärjel. Selline on olukord näiteks paljudel Keeni MTJ traktoristidel jne. Olukorra lahendamiseks peavad meie masina-traktorijaamade traktoristid-talunikud liituma kolhooside initsiatiivgruppidega, asuma ise kolhoosiliikumise etteotsa, teades, et kolhoosides, suurematel massiividel, töötamisel kasvab nende teenistus, nende perekondade olukord muutub kolhoosis töötamisel kergemaks, kus ei tule naisi ja alaealisi vaevata üle jõu käiva tööga ja sealjuures on võimalik palju jõukam ja kultuursem elu.

Uus tüüpleping näeb ette masina-traktorijaama ja kolhoosi vastutuse suurenemise lepingu mittetäitmise puhul. Kui kolhoos õigeaegselt ei tasu tööde eest tasumisele kuuluvat naturaaltasu, maksab ta viivist ühe protsendi ulatuses iga viivitatud 10 päeva eest. Tasumata jäänud naturaaltasu kuulub sissenõudmisele rahvakohtu poolt, olenemata hagi suurusest. Kuritahtliku mittemaksmise ilmnemisel võetakse süüdlased pealesellе kohtulikule vastutusele ja kolhoos maksab trahvi rahas poole maksmata jäänud naturaaltasu hinna ulatuses, mis on arvestatud riiklike müügikohustuslike normide kohta kehtivate hindade alusel.

Rahalise tasu maksmisega viivitamisel maksab kolhoos viivist ühe protsendi ulatuses iga viivitatud 10 päeva eest.

Tööd, mis masina-traktorijaama poolt on tehtud hilinemisega, võrreldes lepingus ja täiendavas kokkuleppes märgitud tähtaegadega, tasutakse kolhoosi poolt vähemate tasumäärade alusel, võttes arvesse viljakuse näitajaid. Kui töö hilineb kolhoosi süü läbi, maksab kolhoos tavaliste tasumäärade alusel. Masina-traktorijaama poolt alaväärtuslikult tehtud töid kolhoos vastu ei võta, need kuuluvad ümbertegemisele masina-traktorijaama kulul. Alaväärtuslikult tehtud ja praagikstunnistatud tööde eest traktoristidele töötasu ei maksta.

Juhul, kui masina-traktorijaama masinad (traktorid, viljapeksumasinad jne.) on sunnitud seisma kolhoosist olenevail põhjustel (peksumasinat teenindav tööjõud hilineb, vili pole peksumasinale juurde veetud, pole toodud töökohale kütteainet, vett, külvist jne.), maksab kolhoos poolteisekordselt traktoritööde hinna masina-traktorijaama tootmis-finantsplaanis ettenähtud hindade alusel, arvestades töö hulgaga, mis oleks tehtud vastavate töönormide kohaselt.

Kui kolhoos või masina-traktorijaam jätavad mõne lepingus ettenähtud töö tegemata, tasub süüdi olev pool teisele lepinguosalisele tema poolt kantud kahjud poolteisekordselt. Kahjude ulatuse määrab komisjon, mille esimeheks on riiklik inspektor traktoritöö kvaliteedi määramise alal ja mille liikmeteks on masina-traktorijaama esindaja ja kolhoosi esimees. Kahjusumma kinnitatakse maakonna täitevkomitees.

Tüüpleping näeb ette ka suurt vastutust masina-traktorijaama ja kolhoosi varadega mitteperemeheliku ümberkäimise eest. Isikud, kes on süüdi masina-traktorijaama ja kolhoosi varadega lohakas ümberkäimises, langevad kõige karmimate administratiivkaristuste alla: masina-traktorijaama töötajad kuni kohalt vallandamiseni, kolhoosnikud kuni kolhoosist väljaheitmiseni ühes kahjutasude sissenõudmisega. Kui on tegemist kuritahtlikkusega, võetakse süüdlased kriminaalvastutusele riigi ja ühiskondliku vara kõrvaldamises süüdi olevate isikutega ühel alusel.

Kõik varanduslikud vaidlused, mis tekivad masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel sõlmitud lepingu alusel, lahendatakse rahvakohtu poolt. Kohtu nimetus ja asukoht on lepingus märgitud.

Leping koostatakse kahes eksemplaris. Üks neist hoitakse alles kolhoosis, teine masina-traktorijaamas.

Lepingule kirjutavad alla masina-traktorijaama direktor ja kolhoosi juhatuse esimees. Pärast lepingu läbivaatamist ja kinnitamist maakonna täitevkomitees kirjutavad sellele alla maakonna täitevkomitee esimees, maakonna põllumajandusosakonna juhataja ja täitevkomitee sekretär.

Uus tüüpleping on võimsaks relvaks kolhoosile ja masina-traktorijaamale võitluses sotsialistliku põllumajanduse ülesehitamise eest eesti külas. Kuid sealjuures peavad meie põllumajandusorganid kohtadel — valdade ja maakondade põllumajandusosakonnad — kindlustama lepingute sõlmimist nii, et nad tõeliselt vastaksid kolhoosi ülesehitamise huvidele, mobiliseerides kolhoosi ja masina-traktorijaama tööjõu ning materjal-tehnilised vahendid kõrgete saakide saavutamisele. Ei tohi olla selliseid nähtusi, et kolhoosis arendatakse „ülalpeetavuse" meeleolusid, surudes masina-traktorijaama peale ka need tööd, mida kolhoos on võimeline tegema oma veojõuga jne. Leping ei tohi ühelgi juhul halvata kolhoosnikute initsiatiivi ja viia elava veojõu alahindamisele. Maakonna põllumajanduse eriteadlased peavad kindlaks määrama masina-traktorijaama abi ulatuse iga kolhoosi konkreetses olustikus, et kindlustada maksimaalsed saagid kolhoosi põldudel ja normtööpäeva maksimaalne väärtus.

MASINA-TRAKTORIJAAMA POOLT TEOSTATUD TÖÖDE VASTUVÕTMISE KORD

Iga töö lõpetamisel, kuid mitte harvem kui iga 5 päeva tagant, peab masina-traktorijaam teostatud tööd kolhoosile üle andma, kes võtab tööd vastu akti alusel, millisele kirjutavad alla masina-traktorijaama direktor (või vanemagronoom direktori volitusel) ja kolhoosi esimees.

Tööde üleandmine-vastuvõtmine peab toimuma traktoribrigaadi brigadiiri ja kolhoosi põllutööbrigaadi brigadiiri osavõtul.

Aktis tuleb tingimata märkida tehtud tööde hulk, kvaliteet ja teostamise tähtajad.

Akt koostatakse kahes eksemplaris, millest üks jääb kolhoosile, teine masina-traktorijaamale.

Iga töövahetuse lõpus toimub töö vastuvõtmine, kusjuures töö üleandjaks on traktoribrigaadi brigadiir või tankija-arvestaja (kui see on brigaadi koosseisus ette nähtud), ja töö vastuvõtjaks on kolhoosi põllutööbrigaadi brigadiir. Töö vastuvõtmine toimub arvestuslehe põhjal, millele kirjutavad alla põllutöö- ja traktoribrigaadi brigadiir, tingimata ära märkides tehtud töö hulga, kvaliteedi ja teostamise aja ning traktoristile arvestatud normpäevade hulga.

Viljapeksul (või kombainiga koristamisel) määratakse pekstud vilja hulk viljapeksumasinast (või kombaini punkrist) tulnud vilja kaalu järgi, mis samuti märgitakse töö vastuvõtmise akti.

NATURAALTASU MAKSMISE KORD JA NATURAALTASU MÄÄRAD MASINA-TRAKTORIJAAMA POOLT TEOSTATUD TÖÖDE EEST

Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega nr. 25, 1941. aastast kehtestatud tasumäärad masina-traktorijaama tööde eest ei sõltunud tööde teostamise õigeaegsusest ja saavutatud viljakusest. See andis masina-traktorijaamadele võimaluse arvestada hilinemisega teostatud tööde eest sama tasu, mis õigeaegselt teostatud tööde eest. Seega ei olnud töötav talupoeg kindlustatud agrotehniliste reeglite rikkumise vastu masina-traktorijaama poolt. Teiselt poolt oli töötasu suurus masina-traktorijaama tööde eest sõltuv maakonnast, kus majapidamine asus, olles madalam kehvemate saakidega maakondades. See ei võimaldanud õigesti hinnata viljakust üksikutes majapidamistes, sest mullastikuolud meil on väga mitmesuguused isegi ühes vallas ja vahel isegi külanõukogude piirides, rääkimata maakonnast.

Kooskõlas NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega 15. veebruarist 1948 andis Eesti NSV Ministrite Nõukogu 27. aprillil 1948 määruse nr. 434, mis kõrvaldas seni kehtinud naturaaltasu arvestamise korra puudused. Uus määrus näeb ette, et naturaaltasu määratakse vastavalt maakonnale, kusjuures kõik maakonnad on jaotatud teraviljade osas 4 gruppi, vastavalt viljakusele ja tööde teostamise õigeaegsusele, kusjuures hilinemisega tehtud tööde eest naturaaltasu arvestatakse 10% madalam, kui hilinemine toimus masina-traktorijaama süü läbi. Kui tööd hilinesid kolhoosi või taluniku süü läbi, tasutakse naturaaltasu ettenähtud määrade järgi, ja samuti tööde eest, mis on tehtud üle lepingus ettenähtud kohustuste.

Määrus näeb ette, et uudismaakünni eest arvestatakse ainult 15% kõrgemad tasumäärad kui see on ette nähtud kesa-, sügis- ja kevadkünni eest. See on väga suur soodustus uudismaaharijaile, sest varem kehtinud tasumäärade alusel pidid nad maksma ühe hektaari uudismaakünni eest 122 kg teravilja, nüüdse 80—90 kg asemel.

Kolhoosis maksavad naturaaltasu 10% madalamate määrade alusel kõigi tööde osas, võrreldes kehv- või kesktalupoegadele ettenähtud määradega samas maakonnas ja sama viljakuse juures.

Mõningad erinevused on naturaaltasu arvestamisel kartuli alla tehtud tööde osas, kus maakonnad on jaotatud 3 gruppi, millistele vastavalt on ette nähtud naturaaltasu suurus, kusjuures ei arvestata hektaarisaagi suurust.

Ex bibl. univ. Tart.

Lina osas on ette nähtud kõigi maakondade jaoks ühtsed normid, olenemata hektaarisaagi suurusest.

Arvete väljakirjutamiseks teatavad kohalikud varumisorganid masina-traktorijaamadele saagimääramise inspektsiooni poolt kindlaksmääratud teraviljakultuuride saakide hinnangud.

Arved kirjutatakse välja tasumiseks selle kultuuriga, mille alla on tehtud tööd. Taliviljade alla tehtud kesaharimistööd ja sügiskünd tasutakse järgmisel aastal.

Arvetel märgib masina-traktorijaam tasumise tähtajad vastavalt valitsuse otsustele ja märgib ka varumispunkti, kuhu naturaaltasu tasuda.

Naturaaltasu määrad on ära toodud tabelites 1—5.

Naturaaltasu maksmise tähtajad märgitakse ka lepingus, vastavalt valitsuse poolt määratud tähtaegadele.

Naturaaltasuks mineva vilja veab kolhoos varumispunktidesse oma veovahenditega ja omal kulul. Tarbe korral võib masina-traktorijaama abistada kolhoosi naturaaltasuks määratud vilja äraveol, kusjuures viljaveo eest masina-traktorijaam arvestab naturaaltasu 1,5 kg ulatuses tonn-kilomeetri pealt, kui kaugus on alla

100 km (või teise määra alusel, millise teatab masina-traktorijaam NSV Liidu Põllumajandusministeeriumist saadud juhendite põhjal).

Naturaaltasu õigeaegne maksmine on kolhoosi aukohus Nõukogude riigi vastu. Tuleb meeles pidada, et naturaaltasu masina-traktorijaama tööde eest tasutakse esimeses järjekorras, kuna see on tegelikult võlg riigile.

Kehtiva korra kohaselt, juhul, kui võlgnik ei ole toonud naturaaltasuks määratud vilja, kuid toob müügikohustuslike normide katteks minevat vilja, arvestab varumispunkt toodud viljast naturaaltasu võla katteks vähemalt 50% võlast ja ainult ülejäänud osa läheb teiste kohustuste katteks. Meie noored kolhoosid peavad kohe võtma endale reegliks, et naturaaltasu võlad tasutakse esijärjekorras. Viivitamine naturaaltasu maksmisega toob kolhoosile lisakulu viivise näol, mida masina-traktorijaam arvestab 1,0% ulatuses võlast iga viivitatud 10 päeva eest. Naturaaltasu kuritahtlikul mittemaksmisel nõutakse see ühes viivistega sisse kohtulikul teel. Kolhoos maksab sealjuures trahvi naturaaltasu vilja poole väärtuse ulatuses, kusjuures vilja hind kalkuleeritakse müügikohustuslike normide jaoks kehtestatud hindade alusel. Rööbiti sellega võetakse naturaaltasu mittemaksmises süüdiolevad isikud kohtulikule vastutusele.

TRAKTORISTIDE JA BRIGADIIRIDE TÖÖTASU KOLHOOSIS TÖÖTAMISEL

NSV Liidu vanemates vabariikides, kus kollektiviseerimine on läbi viidud, on enamik traktoriste kolhooside liikmed. Eesti NSV-s on traktoristid ja brigadiirid veel peaaegu eranditult riigitöölised. Masina-traktorijaamade töö toimus seni sadades uusmaasaajate, kehvikute, Isamaasõja invaliidide ja kesktalupoegade üksiktaludes, kus teostati ainult üksikuid töid (künd, randaalimine, viljapeks jne.), mis ei lubanud teha otseseid järeldusi teostatud tööde ja saavutatud viljakuse vahel.

Vastavalt sellele on määratud Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega nr. 525, 1941. aastast (antud NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee määruse alusel 19. veebr. 1941. a.), traktoristide, brigadiiride ja haakijate töötasu, olenemata saavutatud viljakusest, järgmiselt: traktoristidele iga töönormi täitmise eest 10 rubla rahas ja 10 kg toiduteravilja, üle normi tehtud töö eest makstakse aga poolteisekordselt. Haakija töötasu arvestatakse 50% ulatuses traktoristi töötasust, kuna brigadiirile töötasu arvestatakse tema brigaadi traktoristi keskmise töötasu ulatuses rahas ja viljas. Peale-

selle makstakse traktoristile 100 rubla ja brigadiirile 240 rubla kuus aasta läbi, olenemata tööst, mis nad teevad lisaks muule töötasule. Alates 1946. aastast makstakse rahalisele töötasule juurde elukalliduse lisa vastavate määrade alusel. NSV Liidu Ministrite Nõukogu korraldusega 1946. aastast on kehtestatud kord, et viljapeksumasina masinistidele makstakse viljapeksutöödel ühel alusel traktoristidega; nendele traktoristidele, kes töötavad üksi viljapeksumasinal ja traktoril, makstakse töötasu poolteisekordses ulatuses. Need töötasunormid kehtisid ka 1947. a. sügisel kolhoosides töötamisel, sest masina-traktorijaamad tegid kolhoosides ainult üksikuid sügisesi töid.

Alates 1948. aasta kevadest läks enamik meie kolhoose üle järjekindlale masina-traktorijaamade teenindamisele, taotledes kindlaid eesmärke viljakuse suurendamisel. Vastavalt sellele tuleb traktoristide ja brigadiiride töötasu viia seosesse teenindatavate kolhooside viljakusega.

1948. aastal Eesti NSV kolhoosides teostatud tööde eest saavad traktoristid, haakijad ja traktoribrigaadide brigadiirid töötasu rahas ja natuuras sama korra ja normide kohaselt, mis on kehtivad üksiktaludes tehtavate tööde puhul ja mida on eespool kirjeldatud.

Edaspidi on ette nähtud üleminek üldiselt NSV Liidus maksvale tasumaksmise korrale, mis on kirjeldatud järgnevalt.

Vastavalt NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määrusele 8. märtsist 1939. a. „Traktoristide töö- ja tasunormidest masina-traktorijaamades" kasutatakse progressiivselt tasutava tükitöö alust, kusjuures individuaalselt hinnatakse iga traktoristi tööd ja selle kvaliteeti. Masina-traktorijaama direktor võib, olenevalt mullastiku-, maapinna reljeefi jne. oludest, suurendada või vähendada üksikute traktori-agregaatide ja -brigaadide töönorme 10% piirides, kuid arvestusega, et keskmised töönormid ei oleks madalamad masina-traktorijaamale vabariigi põllumajandusministeeriumi poolt kinnitatud töönormidest. Vahetuse töönormi täitmise eest arvestatakse traktoristile normpäevi vastavalt traktori margile, millisel ta töötas:

Universaal	4	normtööpäeva
STZ-HTZ	4,5	„
SHTZ-NATI, ČTZ 3—60 ja 65	5	„
Gaasigeneraatoriga traktorid . .	7	„

Esimese kategooria traktoristidel, kes on töötanud masina-traktorijaamas vähemalt üks aasta, tõstetakse töötasu 10% võrra.

Vastavalt NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määrusele „MTJ traktorite, kombainide ja põllutöömasinate ettevalmistamise kohta 1943. a. külvitöödeks" arvestatakse

vanemale traktoristile ja tema vahetuse traktoristile, kahe vahetuse normi täitmisel nendele kinnistatud traktoril kummalegi üks normpäev juurde.

Progressiivne töötasumine normpäevades toimub järgmiselt:

a) töö eest, mis on tehtud 25% piirides üle normi, tasutakse 25% kõrgemalt;

b) töö eest, mis on tehtud 50% piirides üle normi, tasutakse 50% kõrgemalt;

c) töö eest, mis on tehtud rohkem kui 50% ulatuses üle normi, tasutakse kahekordselt.

NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee 8. märtsi 1939. a. määruse kohaselt on lubatud maksta traktoristile ainult korralikult tehtud tööde eest. Alaväärtuslikult tehtud tööde eest normpäevi ei arvestata. Samuti ei maksta traktoristile traktori seisakute eest mingisugustel põhjustel, remondi eest põllul, tühisõitude eest ja masinate toimetamise eest masina-traktorijaamast töökohale ning tagasi.

NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee lubasid masina-traktorijaama direktoritel harukordsetel juhtudel, et vältida traktorite sunnitud seisakuid, töötada üle töövahetuse aja, makstes traktoristidele ületundidel tehtud töö eest poolteisekordselt. Juhul, kui traktorist töötab kombineeritud agregaadil, tehes korraga mitu tööd (näiteks künd koos äestamisega jne.), arvestatakse temale normpäevad iga töö kohta eraldi, vastavalt kehtivatele hinnetele.

Varajase töö alguse ja töö kiiruse stimuleerimiseks kevadperioodil määrasid NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee, et esimesel kahel päeval kevadisel äestamisel ning esimesel kuuel päeval kevadisel kultiveerimisel ja külvil tehtud tööde eest tuleb traktoristidele, brigadiiridele, nende abidele, arvestajaile-tankijaile (kui need on olemas) ja haakijaile normpäevad arvestada kahekordses ulatuses. Kevadtöö algus igal maatükil määratakse masina-traktorijaama direktori ja kolhoosi esimehe poolt.

Pealeselle on NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee kehtestanud preemiad hooajaliste ülesannete täitmise ja ületamise eest ning traktorite heas seisukorras säilitamise eest tööperioodi lõpuks.

Traktoristidele, kes oma vahetuses on teinud kevadtööde esimese 15 päeva jooksul künnil, äestamisel, kultiveerimisel ja külvil tööd järgnevates kogustes, ümber arvestatult pehmekünnile, arvestatakse preemiad nii nagu näidatud tabelis (vt. lk. 21).

Kui kevadisi töid on tehtud traktoristi poolt mitmes kolhoosis, siis jaotatakse kevadiste tööde käigu kiirendamise eest määratav preemia maksmiseks kolhooside vahel proportsionaalselt normpäevade arvule, mis on arvestatud traktoristile igas kolhoosis tehtud

Traktori mark	Norm pehmekünni ha-des esimese 15 kalendripäeva kohta kevadtöödel	Preemia normpäevades normi eest	Lisapreemia iga ha eest, tehtud samal ajal üle normi, normpäevades
Universaal	35	30	1
STZ-HTZ	45	35	1
SHTZ-NATI	90	40	0,6
ČTZ	120	45	0,5
SHTZ gaasigeneraator	20	35	1
SHTZ-NATI gaasigeneraator	65	40	0,8
ČTZ	95	45	0,6

tööde eest ühes töönormide ületamise eest maksmisele kuuluva tasuga.

Kui traktorist täidab sügiskünnil vahetuse jooksul temale antud hooajalise ülesande, arvestatakse temale lisatasu 20% ulatuses sügiskünnil väljatöötatud normpäevadest.

Kartuli- ja juurviljamasinatel töötamisel saavutatud kõrge töö-jõudluse eest makstakse NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Majandusnõukogu poolt 19. märtsil 1940. a. tehtud otsuse alusel traktoristidele ja kartuli- ning juurviljaharimise masinate juhtidele järgmised preemiad:

Näitajad	Töötamisel järgmiste masinatega:				
	Kartulipanemismasin (agregaat 2 KS masin)	Traktoriga veetav muldaja (KO-4)	Kartulivõtmismasin	Traktoriga veetav juurviljakultivaator	Taimede istutamismasin
1. Tööde teostamise aeg kalendripäevades	12	hooaeg	12	hooaeg	15
2. Töönorm kalendrilise tähtaja jooksul hektaarides	40	150	30	120	15
3. Märgitud normi ületamise eest (normpäevades)					
traktoristile	1,0	0,5	2,0	1,0	2,5
masinajuhile	0,8	0,4	1,5	0,8	2,0

Nagu eespool märgitud, määratakse igas masina-traktorijaamas iga brigaadi töönormi ületamise eest iga hektaari kohta, mis on tehtud üle aastatöönormi hea töökvaliteedi juures, arvestatakse täiendavalt ratastraktoriga töötamisel 0,25 normpäeva, linttraktoriga töötamisel 0,20 tööpäeva. Lisanormpäevad jaotatakse jällegi kolhooside vahel, mille põldudel on töötanud traktorist aasta jooksul, proportsionaalselt nendes kolhoosides tehtud normpäevadele.

Viljapeksumasinatel töötamisel määratakse traktoristi töötasu vastavalt NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrusele 11. augustist 1938. a. ja NSV Liidu Põllutöö Rahvakomissariaadi käskkirjale 16. septembrist 1938. a., võttes aluseks pekstud vilja hulga ja masina tüübi, millel töö sooritati:

Peksumasina mark või tema käivitamiseks vajalik võimsus	Normpäevi ühe pekstud tonni terade kohta
MK-1100	0,30
MO-900 ja B-DO34	0,35
12-h-j.	0,19
10 „	0,21
8 „	0,23

NSVL RKN ja NSVL Põllutöö Rahvakomissariaat soovitasid kolhoosidele maksta normpäeva jooksul viljapeksumasinatel MK-1100 üle 12 tonni, MO-900 ja BDO-34 üle 8 tonni, 12-h.-j. üle 20 tonni, 10-h.-j. üle 18 tonni ja 8-h.-j. üle 16 tonni vilja peksmisel traktoristidele preemiat kuni 50% tükitöötasust normpäevades.

Meie oludes, kus on veel rohkesti tarvitusel välismaisi peksumasinaid, tuleb võtta aluseks nende töövõime ja võrdsustada see vastava töövõimega kodumaise viljapeksumasinaga.

Põhjakombainiga töötamisel arvestatakse iga täidetud päevase töönormi eest üks normpäev, iga koristatud ha eest, mis on üle päevase töönormi, arvestatakse 1,5 normpäeva (alus NSVL RKN poolt kinnitatud NSVL Põllutöö Rahvakomissariaadi käskkiri 19. juunist 1938. a.).

Vastavalt NSVL Rahvakomissaride Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee määrusele 13. jaanuarist ja 8. märtsist 1939. a. maksavad masina-traktorijaamad traktoristidele, brigadiiridele ja nende abidele (kui need on olemas) iga kuu rahas garanteeritud miinimumi — 2.50 rubla — ulatuses iga temale arvestatud normpäeva kohta.

ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsuste põhjal, pani NSV Liidu Ministrite Nõukogu oma määrusega nr. 2913, 17. augustist 1947. a., maksma korra, et alates 1947. aastast garanteeritud miini-

mum 3 kg teravilja ulatuses antakse välja traktoristidele, brigadiiridele, nende abidele ja arvestajaile-tankijaile (kui need on olemas) viljakuse plaani täitmisel brigaadi poolt haritavail maatükkidel. Viljakuse plaani mittetäitmisel tuleb garanteeritud miinimum välja anda ainult 2 kg ulatuses iga normpäeva kohta.

Viljakuse plaani täitmine määratakse brigaadi poolt haritud maatüki põhikultuuri või kultuuride grupi järgi.

Garanteeritud miinimum antakse välja normpäevade alusel, milliseid on arvestatud käesoleva aasta saagi alla tehtud tööde eest. Järgmise aasta saagi alla tehtud tööde eest (kesakünd, sügiskünd, taliviljakülv jne.) maksab kolhoos traktoristidele 3 kg iga normpäeva kohta, mis on arvestatud masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel sõlmitud lepingu alusel ja agrotehniliste nõuete kohaselt tehtud tööde eest. Tööde eest, mis on tehtud hilinemisega, võrreldes lepingus ja täiendavas kokkuleppes ettenähtud tähtajaga, annab kolhoos iga normpäeva kohta kaks kilogrammi vilja.

Brigadiiridele, nende abidele ja arvestajaile-tankijaile (kui need on olemas) maksab kolhoos garanteeritud miinimumi samas ulatuses nagu nendes kolhoosides töötanud traktoristidele.

Kui traktoristid samas kolhoosis saavad garanteeritud miinimumi mitmesuguses suuruses, siis tuleb maksta brigadiirile, tema abile ja arvestajale-tankijale traktoristidele makstava garanteeritud miinimumi keskmises ulatuses.

Peale garanteeritud miinimumi teravilja annab kolhoos traktoribrigaadide töötajaile välja ka kõik teised toiduained nende poolt väljatöötatud normpäevade ulatuses ühel alusel kolhoosnikutega.

Kui kolhoosis tuleb teravilja normpäeva kohta rohkem kui garanteeritud miinimumis on ette nähtud, tuleb kolhoosil välja anda ka tegelikult normpäevale langev teraviljahulk traktoristile.

Puu- ja köögivilja kasvatavad linnaümbruse kolhoosid võivad anda välja teravilja asemel garanteeritud miinimumi rahas, vähemalt 2 rbl. 50 kop. normpäeva kohta.

Rahalist garanteeritud miinimumi maksab masina-traktorijaam traktoristidele, brigadiiridele ja nende abidele iga kuu 5. kuupäeval eelmises kuus tehtud tööde eest. Rahalist garanteeritud miinimumi aasta (hooaja) töönormide ületamise eest arvestatud lisatööpäevade osas makstakse pärast põllutööde lõpetamist.

Kolhoosides töötamisel arvestatakse traktoribrigaadide brigadiiridele normpäevi 30% ja nende abidele 20% kõrgemalt nende brigaadi traktoristi keskmisest töötasust. Keskmine töötasu arvestatakse olenemata sellest, kas kõik traktorid töötasid või mitte. Traktoriste, kelle traktorid olid plaanikohases remondis, keskmise töötasu arvestamisel arvesse ei võeta.

Heakvaliteedilise töö eest makstakse brigadiirile masina-traktorijaama summadest preemiat 75 kopikat iga väljateenitud normpäeva kohta, tema abile 50 kopikat.

Järelikult, mida vähem on traktoribrigaadis tööseisakuid, mida kõrgem on traktoristide tööjõudlus ja tööde kvaliteet ning viljakus brigaadi poolt haritavail maatükkidel, seda kõrgem on brigadiiri ja tema abi teenistus. See tähendab, et brigadiir ja tema abi peavad olema otseselt huvitatud kõigi traktoristide heast tööst ja kolhoosi põldude viljakuse tõstmisest.

Haakijate ja arvestajate-tankijate töötasu kolhoosis töötamisel arvestatakse järgmiselt. Arvestajad-tankijad saavad iga tegelikult töötatud päeva eest 2 normpäeva, ühtlasi saavad nad garantiimiinimumi natuuras, ühel alusel traktoristidega. Kahe esimese päeva eest kevadisel äestamisel ja kuue esimese päeva eest kevadisel kultiveerimisel arvestatakse neile töötasu kahekordses ulatuses.

Haakijaile-kolhoosnikuile arvestatakse pool nende traktoristide töötasust, kellega nad töötasid kolhoosi põldudel. Normpäevad arvestajaile-tankijaile ja haakijaile tasuvad need kolhoosid, kelle põldudel nad töötasid, ühel alusel teiste artelliliikmetega. Nende poolt väljatöötatud normpäevade arvu teatab kolhoosile masina-traktorijaam aktides vastuvõetud normtööde kohta.

Viljakuse plaani ületamise eest kolhoosi põldudel saavad traktoribrigaadi töötajad lisatasu.

1947. aastani kehtis küll kord, et traktoribrigaadi töötajad said lisatasu viljakuse plaani ületamise eest, kuid see lisatasu oli väiksem kolhoosi brigaadi liikmete poolt saadavast lisatasust, olgugi, et nad töötasid samadel maatükkidel. ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum andis juhtnöörid teistsuguse korra kehtestamiseks, et tõsta traktoribrigaadide töötajate huvi viljakuse tõstmise vastu kolhooside põldudel. Vastavalt sellele on NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega nr. 2193, 17. augustist 1947. a., kehtestatud uus kord lisatasude maksmisel viljakuse plaani ületamisel, kusjuures traktoristidele, traktoribrigaadi brigadiiridele, arvestajaile-tankijaile, brigadiiride abidele ja haakijaile makstakse lisatasu kooskõlas nende poolt väljatöötatud normpäevadega ühel alusel samadel maatükkidel töötanud kolhoosi liikmetega vastavast põllutööbrigaadist. Vastavalt sellele soovitas NSV Liidu Ministrite Nõukogu kolhoosidele üleplaanilise toodangu osa, mis läheb jaotamisele kolhoosnikute vahel lisatasuna, tera- ja kaunviljade, päevalille, lina, kanepi, kartuli ja köögivilja osas 10% võrra suurendada. Suhkrupeedi osas aga suurendada jaotatavat rahasummat 20% ulatuses üle plaani saadud peedi hinnast.

Brigadiir, tema abi ja arvestaja-tankija lisatöötasu oleneb täiel määral sellest, millist edu saavutasid traktoristid üleplaanilise viljakuse kindlustamisel ja kui suur on traktoristi keskmine lisatasu brigaadis. Brigadiirile makstakse 50% ja tema abile 20% ulatuses rohkem nende brigaadi traktoristi keskmisest lisatasust. Arvestajale-tankijale makstav lisatasu võrdub brigaadi traktoristi keskmise lisatasuga. Lisatasu tuleb välja maksta üheaegselt kolhoosnikuile lisatasu maksmisega, kui on täidetud kõik kohustused riigi vastu, varutud seemnefond ja teised nõutavad ühismajapidamise fondid.

Traktoribrigaadi töötajate nõusolekul võib asendada naturaallisatasu kartuli ja köögivilja osas rahaga, arvestades antud kolhoosi keskmist müügihinda.

Lisatasu maksmiseks koostatakse arvestusakt. Arvestusakt koostatakse eraldi iga kolhoosi ja iga kultuuri kohta. Aktis märgitakse traktoristide nimed, kes on töötanud antud maatükil, ja nende poolt väljatöötatud normpäevade arv. Nende andmete alusel määratakse traktoristi keskmine töötasu. Brigadiirile märgitakse normpäevad poolteisekordselt, brigadiiri abile 20% rohkem, arvestajale keskmise traktoristi töötasu ulatuses. Haakijaile märgitakse nende poolt tegelikult väljatöötatud normpäevad antud maatükil.

Peale otsese tasu tööde eest antakse traktoristidele rahalisi preemiaid traktorite ja põllutöömasinate heas korras hoidmise eest, seejuures on nõutav, et traktorist on täitnud aasta tööplaani, töö on heakvaliteediline ning traktor ja kombain ei vaja remonti sagedamini kui see on remondivaheliste tähtaegade normides ette nähtud. Nende preemiate määrad ja väljaandmise kord on fikseeritud NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määruses 11. augustist 1943. a., kusjuures preemia kasvab olenevalt sellest, mitme aasta jooksul traktorist hoiab traktori pidevalt heas seisukorras, täites sealjuures tööplaani. Preemiate suurused rublades on näidatud tabelis. (Vaata lk. 26.)

Kui traktorist töötab traktoril üksi (näiteks meil), premeeritakse teda nagu vanemtraktoristi. Traktoristi üleviimisel võimsamale traktorile või uut marki traktorile, samuti määramisel vanemtraktoristiks tema tööstaaž säilib.

Peale preemiate antakse paremaile traktoristidele ja brigadiiridele rinnamärgid „MTJ parim traktorist", „MTJ eeskujulik traktoribrigaadi brigadiir" jne. Märgid ja preemiad antakse NSV Liidu põllumajandusministri käskkirjaga.

Nagu nähtub, avarduvad kolhoosides töötamisel masina-traktorijaama traktoribrigaadide töötajail teenistusvõimalused suuresti ja meie traktoristid ning brigadiirid peavad tegema kõik selleks, et

Keda premeeritakse	Millisel traktoril töötab	Mitme aasta kestel		
		1 aasta	2 aastat	3 aastat
Vanemtraktorist	Ratastraktoril	1500	2500	3500
Vahetuse traktorist	„	1200	2000	3000
Vanemtraktorist	Linttraktoril	1650	2750	3850
Vahetuse traktorist	„	1320	2200	2300
Vanemtraktorist	Gaasigeneraatoriga linttraktoril	1725	2875	4025
Vahetuse traktorist	„ „	1280	2300	3450
Kombainer		1500	2500	3500
Brigadiir		2000	3500	—
MTJ mehaanik		2500	3500	—
MTJ vanemmehaanik		4000	5000	—

partei ja valitsuse hoolitsusele vastata võimsa tööjõudluse tõusuga ja heakvaliteedilise tööga, kindlustades viljakuse plaani täitmise ning ületamise meie noorte kolhooside põldudel.

TÖÖ KVALITEEDI KONTROLL

Reas masina-traktorijaamades traktoristid ja brigadiirid, ajades taga kõrget tööjõudlust, ei täida tehtavate tööde osas agrotehnilisi nõudeid (madalkünd jne.), direktorid ja agronoomid aga suhtuvad leplikult sellesse väärnähtusesse, nendesse, kes rikuvad põlde ja võtavad võimaluse kõrgete saakide saavutamiseks. Leppimatu võitlus praaki tegevate traktoristidega peab olema meie masina-traktorijaamade juhtide ja kolhooside esimeeste ning põllutööbrigaadide liikmete peamiseks tähelepanu objektiks. Siin ei tohi olla mingisugust leplikkuse vaimu, mis võib saada saatuslikuks ühismajapidamise kiirele arenemisele.

NSV Liidu põllumajandusminister oma käskkirjas „Traktoritööde kvaliteedi kontrolli parandamise kohta MTJ ja arvestuse organisatsiooni parandamise kohta traktoribrigaadides", 29. juulist 1949. a., nõuab, et tööde vastuvõtmine traktoristidelt toimuks kolhoosi põllutöö- ja masina-traktorijaama traktoribrigaadide brigadiiride poolt iga päev, kusjuures eriti rangelt oleks hinnatud tööde kvaliteeti. Käskkirjas nõutakse, et töö halva kvaliteedi puhul tuleb traktoristilt sisse nõuda 50% ja brigadiirilt 10% kütteaine hinnast, mis kulus praaktöö tegemiseks. Kombainiga koristamisel

saab saagi kadudes süüdi olev kombainer oma töö eest 30% võrra vähem tasu.

Masina-traktorijaama agronoomid peavad iga päev teostama tööde kvaliteedi valikkontrolli, kontrollima sissekannete õigsust traktoristi arvestuslehel ja pärast vastavaid parandusi (kui need on vajalikud) kirjutama arvestuslehele alla.

Traktoristide arvestuslehed kinnitab direktor isiklikult või tema volitusel ainult vanemagronoom kümne päeva jooksul pärast nende esitamist masina-traktorijaama. Kinnitatud arvestusleht antakse üle raamatupidamisse tasude väljamaksmiseks.

Masina-traktorijaama pearaamatupidaja kannab isiklikku vastutust normpäevade valesti arvestamise, kütteaine mahakirjutamise ja normpäevade arvestamise eest.

Traktoristidele ja kombaineritele võib töötasu välja maksta siis, kui arvestuslehed on õigesti, ettenähtud korra kohaselt vormistatud.

Kohalikud põllumajandusorganid peavad kolhooside esimeestele selgitama, kuivõrd tähtis on igapäevane tööde vastuvõtmise kindlustamine traktoristidelt ja nende töö kvaliteedi kontroll, kusjuures tööde vastuvõtu aktile võib kolhoosi esimees alla kirjutada pärast töö kvaliteedi kontrolli looduses.

Põllumajandusosakondade agronoomid peavad järjekindlalt kontrollima traktoristide töö kvaliteeti kohapeal, nõudes masina-traktorijaamade direktoritelt halvasti tehtud tööde viivitamatut ümbertegemist ja süüdlaste karistamist. Peab märkima, et seni on meie valdade ja maakondade täitevkomiteede põllumajandusosakondade juhatajad ja agronoomid õige vähe tegelnud traktoristide töö kvaliteedi kontrolliga ja halvakvaliteedilises töös süüdi olevaid ja vastutusele võetud traktoriste võiks sõrmedel üles lugeda. Nii näiteks teostasid Võru MTJ traktoristid 1947. aasta sügisel oma maakonna tookord ainukeses kolhoosis „Võit" halvakvaliteedilist kündi, Tallinna, Vihula, isegi Rapla ja Viljandi masina-traktorijaamades on esinenud pidevaid töökvaliteedi rikkumise nähtusi jne.

Meie oludes, kus masina-traktorijaama tööl pole mitte üksnes majanduslik, vaid ka suur poliitiline tähtsus, ei tohi karistamata jätta ühtegi halvakvaliteediliselt tehtud töös süüdi olevat traktoristi ja brigadiiri, eriti kolhoosides töötamise puhul, kus töö peab olema eeskujulik.

ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum nõudis töökvaliteedi kontrolli tugevdamist traktoritöödel. Nende eesmärkide saavutamiseks ongi sisse seatud masina-traktorijaama traktoritööde riiklik inspekteerimine, kusjuures NSV Liidu Ministrite Nõukogu

määruse põhjal (nr. 2843, 9. augustist 1947. a.) riiklike inspektorite kohustused masina-traktorijaama traktoritööde kvaliteedi kontrollimise alal on pandud vabariiklike põllumajandusministeeriumide pea- ja vanemagronoomidele ning rajoonide (meil maakondade) pea- ja vanemagronoomidele.

Mainitud määruse põhjal andis NSV Liidu põllumajandusminister käskkirja, nr. 919, 16. augustist 1947. a., millega ta kohustas riiklikke inspektoreid kontrollima traktoritööde teostamise tähtaegu kolhoosides ja tehtud tööde kvaliteeti otseselt põllul. Ühtlasi andis ta neile õigused teha masina-traktorijaama direktorite kaudu korraldusi agronoomidele, mehaanikutele ja traktoribrigaadide töötajatele halvasti tehtud töö parandamise kohta ilma halvas töös süüdi olevale töötajale tööpäevi arvestamata. Inspektorid peavad ilmsikstulnud töökvaliteedi rikkumisse puutuvaid küsimusi täie teravusega esile tooma masina-traktorijaama nõukogudes ja kolhooside üldkoosolekuil. Nad võivad anda direktoritele kohustuslikke korraldusi töötajate karistamiseks, kes on süüdi töö halvas kvaliteedis (noomitus, hoiatus).

Töökvaliteedi korduval rikkumisel trahvitakse brigadiire, nende abisid, traktoriste ja peksumasinate masiniste 50 kuni 100 rublaga. Kolhoosi esimeeste põllutöö- ja teiste brigaadide brigadiiride kohta, kes võtsid traktoribrigaadidelt vastu halvakvaliteedilise töö, tuleb viivitamata üles tõsta küsimus kolhoosnikute üldkoosolekul nendele vastavate karistuste määramiseks.

Mainitud käskkirjaga on kindlaks määratud, et riiklikud inspektorid võivad trahvida, kui ei ole küntud künnikihi täies ulatuses, kui künnikiht ise on alla 20—22 sm, teistel juhtudel, kui künd on teostatud vähem kui 20—22 sm sügavuselt, eelkoorijateta künni eest, künnil nurkade või kündmata kohtade sissejätmisel, halva külvi puhul — külvinormide vähendamisel, kultiveerimisel — kultiveerimata kohtade vahelejätmisel ja mitte õigel ajal kultiveerimisel, kesakünni mitteõigeaegse ja halva harimise tagajärjel kesa umbrohtu kasvamisel, kombainiga või lihtmasinaga koristamisel kadudega koristamise eest, alaväärtusliku viljapeksu eest viljapeksumasinaga või kombainiga statsionaaril.

Trahvid nõutakse sisse masina-traktorijaama raamatupidamise kaudu kuupalgast mahaarvamise teel, kuid mitte üle 25% ulatuses kuupalgast. Trahvimine toimub riiklike inspektorite aktide põhjal. Trahvisummad kantakse üleliidulisele eelarvele.

Kaebused ebaõiglase trahvimise kohta vaadatakse läbi, olenevalt trahvija riikliku inspektori ametikohast, vastavas maakonna täitevkomitees või Ministrite Nõukogus, kelle otsused on lõplikud. Kaebuse sisseandmine ei pidurda trahvi sissenõudmist.

Ilma töökvaliteedi otsustava tõstmiseta, eriti kolhooside põldudel, ei või meie masina-traktorijaamad saada tõsiseks teguriks võitluses kõrgete saakide eest, võitluses ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ajalooliste otsuste täitmise eest. Sellest peavad eriti aru saama masina-traktorijaama direktorite asetäitjad poliitilisel alal, kes peavad selgitama traktoribrigaadide töötajatele ja kolhoosnikuile töökvaliteedi ja tööjõudluse tõstmise tähtsust masina-traktorijaama poolt teenindatavais kolhoosides, näidates, kuivõrd tähtis on see kolhoosi kindlustamisel ja masina-traktorijaama autoriteedi tõstmisel meie töötavate talupoegade hulgas, kes on ehitamas sotsialistlikku põllumajandust, mis on rajatud kolhooside ja masina-traktorijaamade koostööle.

MASINA-TRAKTORIJAAMA TRAKTORIBRIGAADI JA KOLHOOSI PÕLLUTÖÖBRIGAADI TÖÖ KOOSKÕLASTAMINE

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee on korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et masina-traktorijaama lõplikuks ja otsustavaks töönäitajaks on kolhoosipõldude viljakuse tõstmine, põllumajanduslike kultuuride saakide tõstmine teenindatavais kolhoosides.

Kõrge saak — see on iga traktoribrigaadi töö parimaks peegeldajaks kolhoosis. Meie masina-traktorijaamade senised tööolud, üksiktalude teenindamine, kus masina-traktorijaam teostas üksikuid juhuslikke töid, majapidamiste hädalisemate nõudmiste rahuldamiseks ei peegelda masina-traktorijaama töö tõelist osatähtsust majapidamise viljakuse tõstmisel.

Keskmiselt 18 traktori juures teenindas masina-traktorijaam aastas 1000—1500 talu ehk iga traktor töötas keskmiselt 100 majapidamises, kusjuures viljapeksu teostavate masinate juures see arv oli tunduvalt suurem, kuni 200 jne. Sellistes oludes traktoristi vastutus piirdub ainult tema teha usaldatud töö kvaliteediga, kuid tema poolt haritava maatüki viljakus, mis on kõige tähtsam, jääb tegelikult ainult taluniku eesmärgiks.

Pealegi ei olene traktoristi töötasu üksiktaludes töötamisel saavutatud viljakusest, ta ei saagi oleneda, sest masina-traktorijaam esineb „juhuslike tööde tegija osas". Sellest on aga tingitud olukord, et traktoristid püüavad sageli ainult enam-vähem rahuldavalt teostada oma töö, püüdes saavutada suurt tööproduktiivsust, sest sellest oleneb nende töötasu. Traktoritööde madal kvaliteet on meil sagedaseks nähtuseks, isegi eesrindlikes masina-traktorijaamades, nagu Rapla, Viljandi, Võru jne., kus on üksikuid trakto-

riste, kes püüavad hoolimatult tööde kvaliteedi allaviimise arvel teenida. See on võimalik masina-traktorijaama agronoomide ja kohalike maaorganite nõrga kontrolli tõttu.

Nõrga töökvaliteedi sallimine on täiesti lubamatu meie põllumajanduse arenemise seisukohalt, eriti aga töötamisel meie noortes kolhoosides, kus tuleb kiiresti rajada ühismajapidamise tugevad alused kolhooside asutamisest peale.

Teiste vabariikide eesrindlike masina-traktorijaamade praktika näitab, et parimaks mooduseks töökvaliteedi ja tööjõudluse tõstmisel traktoritöödel on haritavate maatükkide kinnitamine traktoribrigaadidele ja traktoriagregaatidele aastast aastasse samades kolhoosides. See moodus likvideerib vastutustundetuse maaharimisel, traktoristid on saagi tõstmisest materiaalselt rohkem huvitatud, vähe sellest, sellega avanevad head võimalused üksikute traktoristide töö tundmaõppimiseks, iga traktoriagregaadi töö planeerimiseks ja tühisõitude vähendamiseks. Kuid, mis on veelgi tähtsam võitluses kõrgete saakide saavutamise eest, see on võimalus kooskõlastada traktoribrigaadi tööd kolhoosi põllutööbrigaadi tööga, tekib tihe side traktoribrigaadi ja põllutööbrigaadi vahel, mis on aga eelduseks pidevalt tõusvale kolhoosipõldude viljakusele. Stahhaanovlaste liikumise üks algatajaid põllumajanduses, kuulus traktoribrigaadi brigadiir I. Bortakovski Možarski MTJ-st, määratleb traktori- ja põllutööbrigaadi õigesti organiseeritud koostöö tähtsust nii:

„Oma praktika ja vaatluste põhjal olen ma selgusele jõudnud, et kolhoosipõldude viljakuse tõstmine on kõige tihedamas seoses traktoribrigaadi ja põllutööbrigaadi hea tööga. Traktoribrigaadi liikmete kooskõlastatud töö võimaldab maad kõrgekvaliteediliselt harida, põllutööbrigaadi organiseeritud töö aga soodustab traktoribrigaadi takistusteta tööd.

Õigeaegne väetamine, külvise kõrgeväärtuslik ettevalmistamine, külvide hea hooldamine ja traktoribrigaadi organiseeritud teenindamine abitöödel soodustavad ainult üht: kõrgete saakide saamist."

Masina-traktorijaama traktoreid, kolhooside elavat veojõudu ja masinaid saab täielikult ära kasutada siis, kui traktoribrigaadi ja kolhoosi põllutööbrigaadi töö on rangelt kooskõlastatud. Kooskõlastamise meetodid on erinevad, olenevalt konkreetsetest töötingimustest. Paremad eeldused selleks on siis, kui ühele põllutööbrigaadile või kolhoosile kinnistatakse üks traktoribrigaad.

Kuid ühe traktoribrigaadi kinnistamine ühele põllutööbrigaadile on tavaliselt võimalik ainult suurtes, maaderikastes kolhoosides.

Meie oludes, kus kolhooside pindalad pole kuigi suured, tuleb kasutada neid kogemusi, mis sel alal on olemas mittemustmulla- ja põhjarajoonides, kus kolhooside pindalade suurus ja iseloom ei erine palju meie omadest. Nendes rajoonides on näiteks asutud vähema traktorite arvuga brigaadide organiseerimise teele ja kasutatakse ka agregaadilülide süsteemi traktorite paigutamisel kolhoosidesse. Nii näiteks moodustas Kamenski MTJ vähemate kolhooside jaoks brigaadid 2 traktorist. See võimaldas masina-traktorijaamad kinnistada brigaadid mitme aasta jooksul samadele kolhoosidele. Selle tulemuseks oli, et teraviljasaak selle masina-traktorijaama kolhoosides oli 1941. aastal 11,8 tsentnerit hektaarilt ja tõusis, vaatamata sõjaoludele, 1944. aastaks 13,9 tsentnerini. Püüdes teenindada ühte kolhoosi ühe traktoribrigaadiga, koostavad eesrindlikud masina-traktorijaamad traktoribrigaadid traktorite arvu ja traktorite võimsuse poolest vastavalt kolhoosi tootmistingimustele. Väikese põllupinnaga kolhooside jaoks organiseeritakse 2—3, suuremate jaoks aga 4—5 traktorist koosnevad brigaadid. Kui kolhoosi suurus ei võimalda traktoribrigaadi täiel määral ära kasutada, kasutatakse ära kõik võimalused selleks, et tööde teostamine kolhoosides ei oleneks nende teenindamise järjekorrast. Järjekordsuse sisseviimine põhjustab tööjõudluse langust traktoritöödel, sest brigaadi viibides vähema töömahuga kolhoosides, on osa traktoreid nõrgalt koormatud, teiselt poolt võib brigaad ilmuda järgmisesse kolhoosi ajal, mis agrotehniliselt ei ole enam kohane tööde teostamiseks, eriti kevadel. Sellest võib üle saada agregaadilüli süsteemi sisseseadmisel, s. o. kolhoosidele, vastavalt nende suurusele, kinnistatakse osa brigaadist (lüli), milles on 2—3 või isegi üksainus traktoriagregaat. Suuremates kolhoosides kinnistatakse traktorite lüli ühele põllutööbrigaadile. On täiesti arusaadav, et brigaadi teised lülid peavad töötama naaberkolhoosides, et võimaldada brigaadi töö juhtimist brigadiiri poolt. Nagu eesrindlike masina-traktorijaamade praktika on näidanud (näiteks Noginski MTJ Moskva oblastis jne.) luuakse agregaadilüli süsteemi juures, samuti nagu ühe põllutööbrigaadi teenindamisel ühe traktoribrigaadi poolt, soodsad tingimused traktoribrigaadi ja põllutööbrigaadi töö kooskõlastamiseks, nende ühisteks püüeteks kõrge viljakuse saavutamiseks.

Meie oludes, kus seni asutatud kolhooside põllupinnad enamasti ei võimalda üle 3 traktori kasutamist (mõeldud on U-2 või teised sama võimsusega traktorid), tuleksid kõne alla nii agregaadilülide kui ka vähendatud brigaadide süsteemid. Esimest võiks hea eduga kasutada seal, kus naabruses on 2—3 vähemat kolhoosi. Teist süsteemi võiks rakendada (ja kõigi eelduste kohaselt tulekski raken-

dada) kolhoosides, kus leidub tööd vähemalt 2 traktorile. Suunata osa brigaadi traktoreid tööpuuduse tõttu kolhoosist taludesse, panna üks osa brigaadi traktoreid tööle taludes, teine osa aga kolhoosis, teeb keeruliseks traktoristidele töö ja palkade arvestamise, raskendab brigadiiri järelevalvet ja juhtimist eriti kolhoosis tehtavate tööde osas, sest ta peab rööbiti kontrollima töid kümnetes talumajapidamistes; üleminekul ühest tööperioodist teise võivad traktorid kolhoosi tööle hilineda; tuleb erinevusi brigaadi üksikute liikmete töönormides ja töötasudes, sest tööasu kolhoosis arvestatakse traktoristile teisiti, samuti tuleks määrata suurematel kolhoosi põldudel töötavaile traktoristidele teised (suuremad) töönormid. Peaasi on see, et niisuguse töökorralduse juures ei saa tekkida tugevat tootmisalast sidet masina-traktorijaama traktoribrigaadi ja kolhoosi põllutööbrigaadi vahel, mis on kindlasti nende ühise edu pandiks.

Meie masina-traktorijaamade ja kolhooside juhid, lähtudes iga kolhoosi tootmistingimustest, peavad kindlustama traktoribrigaadile või agregaadile pideva töö kolhoosis, millele ta on kinnistatud. Siin võib erilist tähelepanu juhtida uudismaade ja söödis maade harimisele ja maaparandusega seotud töödele neil perioodidel, kui traktorid on põllul vähe koormatud (näiteks suvel juuni-, juulikuus). Samuti on tähtis traktoribrigaadi koosseis traktorite margi seisukohalt. Meie oludes näiteks võib kergesti juhtuda, et ainult NATI traktoritest koosnev brigaad jääb kas täielikult või osaliselt tööta, eriti suvisel perioodil. Selleks, et kindlaks määrata traktoribrigaadi õige koosseis, tuleb selgitada kolhoosi tööde maht ja iseloom. Samuti võib kergesti juhtuda, et suure võimsusega traktoritele ei leidu pidevalt tööd (näiteks uudismaa harimise väikese töömahu juures), siis tuleb brigaad koostada vastavast arvust ratastraktoritest ja tarvilik töö teha teise brigaadi traktoriga. Vähe sellest, siin tuleb silmas pidada kolhoosi pikemaajalist tootmisperspektiivi, eriti uudismaa harimise ja teiste raskemate tööde osas, ja tööde kooskõlastamise võimalust põllutööde mahuga linttraktorite kasutamise seisukohalt. Kui on koostatud pikemaks ajaks kolhoosis tehtavate tööde perspektiivplaan, võib valida sellise traktoribrigaadi koosseisu traktorimarkide järgi, et traktoreid oleks võimalik pikema perioodi jooksul maksimaalselt ära kasutada ja brigaadi või tema koosseisu ei tule vahetada. Meie masina-traktorijaamades on praegu tarvitusel peamiselt ainult kaht tüüpi traktorid — ratastraktorid 10/20 h.-j. ja linttraktorid 34/52-h.-j. Ratas'rak'or kõlbab enam-vähem kõigiks töödeks, välja arvatud uudismaa- ja rasked söödi künd, kus ta osutub nõrgaks. Agregaatide väikese töölaiuse ja pöörderaadiuse tõttu võib seda traktorit järelhaagitavate masinatega kül-

laldaselt koormata ka vähematel maatükkidel töötamisel. Meie oludes — lahtiste kuivendussüsteemide, kivide rohkuse, kitsaste põllu- ja külavaheteede juures — on see väga oluline. Kuid selle traktori miinuseks on tema võrdlemisi väike tööproduktiivsus raskematel töödel (eriti künd). Meie paremad traktoristid, nagu A. Nugis (Helme MTJ) ja teised, on U-2 traktoritega ja teiste 10/20-h.-j. traktoritega välja töötanud umbes 300 ha aastas, teostades peamiselt künde. See näitab, et masina heas korras olles ja õigeaegselt töötades on võimalik 10/20-h.-j. traktorit hästi ära kasusutada ka raskematel töödel. 1947. aasta sügise praktika näitas, et tööjõudlus traktoritöödel kolhoosides oli meil tunduvalt kõrgem kui üksiktaludes töötamisel ajakaotuste arvel tühisõitudeks, haritavate maatükkide otsimiseks, asjaajamiseks peremeestega, riistade ümberseadmiseks jne., mis nõuab 50% tööajast ja tingib masina tühisõitudest tulenevaid rikkeid, näiteks U-2 rataste juures (kodarad) jne. Pole siis midagi imestada, kui näiteks Järva-Jaani MTJ üks U-2 traktoreid 90 ha tööde teostamiseks pidi tegema 339 kilomeetrit tühisõitu. Keskmiselt tuleb meil iga hektaari tööde kohta talundites töötamisel üks kilomeeter tühisõitu (1947. a. andmeil). Brigaadi pidevalt ühes kolhoosis töötamisel selliseid tühisõite loomulikult ei tule ja mida kompaktsemalt asetsevad kolhoosi maad ja brigaadi poolt haritavad maatükid, seda vähem on tühisõite, sest need seisavad peamiselt masinate viimises masina-traktorijaamast kolhoosi ja pärast tööde lõppu tagasi.

Traktoribrigaadi koosseisu otstarbekohaseks planeerimiseks peame me teadma iga üksiku töö mahtu ja teostamise aega. Sealjuures peab olema täpselt teada, milline veojõud ja masinad on kinnistatud põllutööbrigaadile, millises ulatuses suudetakse teostada töid elava veojõuga ja millistel maatükkidel. Viimane on eriti tähtis meie oludes: väikesed kivised või lahtiste kraavidega tihedalt läbilõigatud maatükid tuleks, kuni maaparanduse läbiviimiseni, traktori jõul haritavate maade hulgast välja jätta, sest masinate kasutamine on siin ebaproduktiivne. Kui on kindlaks määratud elava veojõuga tehtavate tööde maht, siis vahe üldise töömahu ja selle vahel ongi see töömaht, mis tuleb teha traktoritega. Planeerimisel tuleb lähtuda kolhoosi elava veojõu maksimaalsest kasutamisest. Hobusetöö alahindamine on väär, kõige „mehhaniseerimine" ei ole muud kui äärmiselt kahjuliku „ülalpeetavuse" vaimu arendamine kolhoosis, mis viib kolhoosi tootmisalaste aluste õõnestamisele ja on äärmiselt kahjulik üldriiklikust seisukohast. Masina-traktorijaamade direktorid ja agronoomid peavad seda eriti teravalt silmas pidama ja tööplaanide koostamisel koos kolhoosi juha-

tusega ette nägema traktorite maksimaalse ärakasutamise rööbiti elava veojõuga. Tänu valitsuse ja partei abile on paljud meie noored kolhoosid elava veojõuga hästi varustatud ja siin tuleb traktoritööde maht eriti täpselt järele kaaluda. Traktorite tarbetul kuhjamisel ühte kohta võivad jääda abistamata teised kolhoosid ja kehvikud. Neid vigu on meil algusest peale tehtud (näiteks Võru MTJ poolt 1947. aastal sügisel kolhoosis „Võit", kus elavat veojõudu oli külluses).

Teades traktorite töö mahtu ja norme, võib kindlaks määrata tarvisminevate traktorite arvu. Näiteks maaharimistööde maht kolhoosis, ümber arvatud künnile, on kokku 400 ha; sellest teostatakse elava veojõuga 100 ha; arvestades praegu kehtivaid töönorme oleks kolhoosis vaja rakendada 2 traktorit U-2 või üks STZ-NATI, kusjuures NATI oleks täiel määral koormatud ja temale tuleks leida lisaks mõned tööd, näiteks uudismaa või kultuurheinamaa ümberkünnil. Täpse otsuse ühe või teise traktorimargi kasuks annab tööde analüüs nende liikide, veojõu nõudluse ja üksikute tööde osatähtsuse järgi üldtöömahus. Kui näiteks eespooltoodud juhul suurem osa tööst kolhoosis nõuaks tugevajõulist traktorit, kusjuures tööde teostamise aeg ei oleks teravalt piiratud (näiteks uudismaakünd), võiks leppida ühe NATI traktoriga, kui on aga teostada peamiselt põllutööd, mida tuleb teha üheaegselt mitmel põllul, kindlas ajavahemikus, sügisel aga peksta vilja traktori jõul, tuleks rakendada kolhoosis kaks U-2 tüüpi traktorit. Ühe või teise traktorimargi „mahutamise" kohta on raske anda kindlaid eeskirju, kuid peab silmas pidama asjaolusid, et traktorid maksimaalselt ära kasutataks ja brigaadi koosseis ei muutuks (vähemalt ühe aasta jooksul).

Töötamine agregaadilüli meetodi põhimõttel nõuab brigaadi operatiivse juhtimise alal teistsugust korraldust. Selle süsteemi juures peab brigaadis olema tingimata brigadiiri abi, kes juhib osa lülide tööd, osa on brigadiiri juhtida. Sealjuures on brigaadi ainujuhtijaks ikkagi brigadiir. Meie masina-traktorijaamade traktoribrigaadides ei ole praegu ette nähtud brigadiiride abisid, seepärast peab võimalikult säilitama brigaadi terviklust, opereerides suuremate ja vähemate brigaadidega. See annab ka korraldada, eriti tihedalt asustatud rajoonides, kus võib suurendada traktorite arvu kehvikuid abistavates brigaadides ja moodustada vähemad brigaadid kolhooside teenindamiseks vastavalt tööde mahule. Masina-traktorijaama kohta ettenähtud brigadiiride arv sellega ei muutu. Kuid seda korraldust võib vaadelda kui ajutist abinõu kuni tihedama kolhooside võrgu moodustamiseni, millal saab üle minna agregaadilüli süsteemile.

KOLHOOSIDE AGRONOOMILINE TEENINDAMINE MASINA-TRAKTORIJAAMADE POOLT

Kolhoosi ja masina-traktorijaama vahel sõlmitavas lepingus on öeldud, et masina-traktorijaam, rööbiti tööde teostamisega, kohustub (lepingu punkt 7) „Abistama pidevalt kolhoosi tema organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise alal kolhoosi agronoomilise teenindamisega, põllumajandusteaduse saavutuste juurutamisega, kaasa aitama töö õigele organiseerimisele, kolhooside tootmisplaanide ja tulude-kulude eelarvete koostamisele, õige külvikorra sisseviimisele, tulude jaotamisele, kolhoosi kaadrite ettevalmistusele ja raamatupidamise korraldamisele". See tüüplepingu punkt, mis on kinnitatud NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega nr. 161, 27. jaanuarist 1948. a. ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ajalooliste otsuste alusel, on lähtekohaks masina-traktorijaamade agronoomide töö rajamisel kolhoosides. See töö on eriti tähtis meie noortes kolhoosides, mis on organiseerimise perioodis ja kus masina-traktorijaama abi osatähtsus sellepärast veelgi kasvab. Meie masina-traktorijaamade agronoomidel puuduvad kogemused kolhooside agronoomilise teenindamise alal, mis tunduvalt erineb üksiktalude teenindamisest. Üksiktalude teenindamine agronoomide poolt seisab meil peamiselt traktoristide töö kvaliteedi kontrollis, pealegi puudulikus, kuna ühe masina-traktorijaama agronoomi kohta tuli meil 1945.—1947. a. umbes 500 teenindatavat majapidamist, mis olid laiali paisatud suurel territooriumil. Selle objektiivse põhjusega vabandasid agronoomid seda, et peale tööde kvaliteedi osalist kontrolli võisid nad anda talupoegadele ainult juhuslikku konsultatsiooni. Masina-traktorijaamade agronoomid ei organiseerinud teenindatavates majapidamistes pidevat võitlust kõrgete saakide saamiseks, ei kandnud selle eest ka otsest vastutust, sest masina-traktorijaam teostas ainult osa töödest, kus ei saanud rääkida kompleksmehhaniseerimisest.

Meie masina-traktorijaamade agronoomid on sageli kujunenud „staabitöölisteks", s. o., nad kulutavad suurema osa oma ajast plaanide, aruannete jne. kabinetlikuks koostamiseks, kusjuures leidub direktoreid, kes seda kõigiti soodustavad, nagu näiteks Alatskivi MTJ-s, kus kõrgema haridusega vanemagronoom oli kujunenud raamatupidamise abitööjõuks. Süüdlasi nõrga agronoomilise teenindamise organiseerimises peab otsima eeskätt paljudes agronoomides endis, kes ei ole suutnud oma tööd rajada korralikule koostööle maakondliku agrovõrgu agronoomidega, on eemale jäänud otsesest tootmisprotsessi organiseerimisest, ega ole endale võitnud autoriteeti ei talunike ega masina-traktorijaama töötajate hulgas.

Agronoomidel tuleb oma töö masina-traktorijaamaga lepinguvahekorras olevate talundite teenindamisel otsustavalt ümber korraldada, esineda tõeliste tootmisprotsessi organiseerijatena, nõukoguliku põllumajanduse eriteadlastena, kelle ülesandeks on meie põllumajandust edasi arendada sotsialismi suunas. Masina-traktorijaamade agronoomid on eeskätt need, kes peavad oma nõu ja selgitustööga abistama talupoegi põllumajanduslike artellide asutamisel, nad peavad olema kolhooside asutamise eest võitlejad, aga mitte sündinud faktide ees seisjad, nagu seda meil praegu sageli juhtub. Tõepoolest, kes peaks paremini tundma oma töörajooni kesk- ja kehvtalumajapidamiste vajadusi, majanduslikku olukorda ja püüdlusi, kui mitte masina-traktorijaama vanemagronoom, kel peab olema täiesti selge pilt oma töörajooni põllumajanduse olukorrast ja perspektiividest.

Kolhooside agronoomiline teenindamine on palju keerulisem kui üksiktalude teenindamine masina-traktorijaama süsteemis. Masina-traktorijaama agronoom esineb kolhoosis tootmisprotsessi vastutava juhtijana, kes ei ole mitte ainult mehaaniliste ja šablooniliste agrotehniliste abinõude rakendajaks, vaid kes, lähtudes kohaliku mullastiku, kliima, tootmisvahendite ja inimeste konkreetsest tundmisest, peab silmas masina-traktorijaama lõppeesmärki: viljakuse tõstmist kolhooside põldudel. Selleks on vähe ühe või teise kolhoosi praeguste olude tundmisest, selleks on vaja teada ka nende arenemise perspektiivi. „Kabinetlikud" meetodid siin ei kõlba. Agronoomid peavad olema alatises ühenduses kolhoosnikutega, abistama neid töö õigel organiseerimisel, maa ja tootmisvahendite kinnistamisel töötavaile kolhoosnikuile, et tõsta tootmisalast vastutust, kontrollima plaanide täitmist, kasvatama kolhoosides agrotehnilist aktiivi, kontrollima ja organiseerima traktoritöid.

Kui suure tähtsusega on kolhooside agronoomiline teenindamine masina-traktorijaama poolt, võime näha näiteks Lenini MTJ (Moskva oblast) eeskujul. Selle masina-traktorijaama kolhoosid said rasketest sõjaoludest hoolimata teravilja hektaarilt tsentnerites:

1942. a.	1943. a.	1944. a.
12,7	13,5	15,2

See tähendab, et rasketel sõja-aastatel suutis masina-traktorijaam kindlustada viljakuse tõusu. Stalini MTJ (Zaporožski oblast) agronoomidel on suured teened selles, et masina-traktorijaam suutis teenindatavais kolhoosides aastail 1935—1938 tõsta teraviljasaagi 2,5-kordseks 20 tuhande ha suurusel külvipinnal.

Agronoomilist tööd masina-traktorijaama süsteemis juhib vanemagronoom, kes on direktori asetäitjaks tootmise alal.

Meie masina-traktorijaamades on praegu ainult kaks agronoomi, kuid masinapargi ja töömahu suurenedes tuleb suurendamisele ka agronoomide arv. Teistes vabariikides, kus masina-traktorijaamad on suuremad ja kollektiviseerimine läbi viidud, tuleb iga 4—12 kolhoosi kohta üks jaoskonna-agronoom (olenevalt kolhooside suurusest), kes teenindab oma jaoskonna kolhoose. Kuid eesrindlike masina-traktorijaamade vanemagronoomide töökogemused näitavad, et agronoomilise teenindamise edukust määrab õige tunduval määral kolhooside agrotehniline aktiiv, mida peavad kasvatama vanemagronoom ja jaoskonna-agronoomid. Kolhoosi agrotehnikud tuleb valida eesrindlike kolhoosnikute hulgast, kes siis teevad läbi vastavad kursused (või rajoonide kolhoosikoolid). Meie oludes tuleks esialgu rõhku panna vastavate kursuste korraldamisele masina-traktorijaamade ja agrojaoskondade juures, või põllumajanduslikes õppeasutustes. Kuid masina-traktorijaama agronoomid peavad pidevalt töötama agrotehnikute teadmiste tõstmise alal. Kolhoosi agrotehnik on see, kes vahetult põllul jälgib agrotehniliste abinõude läbiviimist, tema juhatab võitlust taimekahjurite vastu, jälgib viljade kasvutingimusi ja teeb kolhoosi juhatusele ettepanekuid vastavate abinõude läbiviimiseks agrotehnika alal.

Jaoskonna-agronoomide erilise tähelepanu objektiks on traktoritööde õige organiseerimine kolhoosides, nad jälgivad tööde kvaliteeti, agrotehniliste nõuete täitmist, koostavad brigaadide operatiivplaane. Ühtlasi kontrollivad nad kolhooside poolt elava veojõuga läbiviidud tööde kvaliteeti ja õigeaegsust. Jaoskonna-agronoomide töö sidumine kolhooside agrotehnikute tööga masina-traktorijaama vanemagronoomi juhatusel annabki kõige paremaid tagajärgi. Teistes vabariikides on saanud paljudest kolhoosi agrotehnikutest kõrgete saakide meistrid, kellede otsesel kaasatöötamisel masina-traktorijaama vanemagronoom töötab välja ja rakendab agrotehnilisi abinõusid kolhoosides. Tänu kolhooside agrotehnikute kõrgele tasemele suutis näiteks Stalini MTJ (Krasnodari krai) pärast saksa okupantide väljakihutamist kiiresti taastada sõjaeelse viljakuse. Süstemaatilise õpetamisega suutis vanemagronoom kasvatada igas kolhoosis kõrgelt kvalifitseeritud agrotehniku. Õppused kestsid aasta läbi kolm korda kuus, kusjuures neid ei katkestatud isegi põllutööde pingelistel perioodidel. Küsimusi käsitleti kooskõlas antud momendil kolhoosis läbiviidavate agrotehniliste abinõudega, analüüsiti läbiviidud töid ja sealjuures tehtud vigu.

Õppuste üldprogramm oli kooskõlastatud tööperioodidega kolhoosis. Jaanuaris ja veebruaris toimunud õppused pühendati näiteks külvise ettevalmistamisele, külvinormidele, külviviisidele jne.

Märtsis arutati külvieelset maaharimist, abinõusid umbrohtude vastu võitlemiseks. Õppustel pühendati palju aega töönormidele ja teistele töökorraldusse puutuvaile küsimustele, kuulates ära üksikute agrotehnikute ettekanded paremate brigaadide ja lülide töömeetodite kohta.

Nagu nähtub, oli õppuste eesmärgiks kolhooside agrotehnikuid ette valmistada eelseisvate tööde läbiviimiseks.

Agronoomi üks tähtsamaid ülesandeid on agrotehniliste ja organisatsiooniliste abinõude planeerimine, mis on tarvilikud kõrgete saakide saamiseks. See ei ole võimalik ilma iga teenindatava kolhoosi olusid tundmata. Golovinskaja MTJ (Vladimiri oblast) vanemagronoom peab oma tööpiirkonna kolhooside ökonoomilist registrit, kuhu ta aastast aastasse kannab sisse põhiandmed kolhooside ökonoomika kohta (maade suurus, iseloom, tootmisvahendid, töönäitajad jne.), mis võimaldab tal kiiresti orienteeruda abinõude väljatöötamisel iga kolhoosi jaoks. Masina-traktorijaamade eesrindlikud agronoomid uurivad alatasa oma töörajooni ökonoomikat, analüüsivad pidevalt üksikute kolhooside tööd.

Selleks, et õigesti lahendada kolhoosides esilekerkivaid agrotehnilisi küsimusi, peavad eesrindlikud masina-traktorijaama agronoomid tihedat kontakti vanade kolhoosnikutega, kes hästi tunnevad oma kolhoosi maade iseärasusi ja kel on pikaajalised töökogemused.

Kamenskaja MTJ (Gorki oblast) kutsutakse selliseid kolhoosnikuid järjekindlalt masina-traktorijaamas toimuvatele nõupidamistele, et selle tööpiirkonna kolhooside jaoks välja töötada agrotehnilisi abinõusid. Rööbiti kolhoosnikute rikkalike töökogemustega uurivad masina-traktorijaama agronoomid nõukogude teaduse eesrindlikke saavutusi agrotehnika alal, konsulteerivad teaduslike töötajatega, otsivad seost teooria ja praktika vahel.

Sotsialistliku põllumajanduse oludes planeerimine, nähes ette olemasolevate ressursside maksimaalset ärakasutamist ja avastades tootmisalaseid reserve, on võimsaks vahendiks põllumajanduse arenemise tempo kiirendamisel. Meil on aga masina-traktorijaamades ja põllumajanduslikes organites agronoome, kes ei mõista veel planeerimise tähtsust, kelle käes planeerimine kujuneb mehaaniliseks (aritmeetiliseks) tööplaani jaotamiseks traktoribrigaadide vahel, arvestamata kohalikke olusid, teenindatavate majapidamiste konkreetset töönõudlust ja teisi organisatsioonilis-majanduslikke võimalusi. Selline plaani planeerimine võib koguni plaani täitmise nurja ajada.

Teiste vabariikide kolhoose teenindavate masina-traktorijaamade praktika tööde plaani planeerimise alal kolhoosides näitab, et

agronoom peab lähtuma kõigepealt kolhoosi tootmistingimuste põhjalikust tundmisest. Eespoolmainitud Kamenskaja MTJ vanemagronoom koostab iga kolhoosi külvikorra kohta arvestuskaardi, kandes sellesse iga välja täpse iseloomustuse.

Ta arvestab täpselt välja iga külvikorravälja kultuuride töönõudluse tööde liikide viisi, arvestab selle ümber pehmekünnile ja, liites üksikud töönõudlused, saab töönõudluse kogu kolhoosi ulatuses pehmekünni-hektaarides. Tal on täpne ülevaade iga kolhoosi veojõust ja selle kasutamise võimalustest. Nüüd saab kergesti määrata koormuse, mis langeb veojõule ühe h.-j. kohta ja traktoritööde nõudluse kolhoosides, mis on küllaldane tööülesande (tööplaani) orienteeruvaks äramahutamiseks kolhoosidesse. Järgnevalt tuleb sisse viia parandused vastavalt iga kolhoosi tootmisolude täpsele analüüsile, s. t. mullastikuolude, kolhoosi veojõu seisukorra (koosseis, toitumus, söötade tagavarad), põllutöömasinate koosseisu ja seisukorra, kolhoosnikute ja traktoristide tööjõudluse, kolhoosi põllutööbrigaadi ja masina-traktorijaama traktoribrigaadi koosseisu jne. selgitamisele. Traktoribrigaadide hea töö on mõeldav ainult tihedas seoses kolhooside põllutööbrigaadide tööga. See nõuab neilt tihedat tootmisalast sidet, üksteise toetamist töös. Sealjuures on väga oluline üksteise töö vastastikune kritiseerimine, sallimatus praagitegijate vastu, hoidumine üksteise „pattude" varjamisest; kõigi ühiseks püüdeks olgu: saavutada kolhooside põldudel kõrge viljakus, mis on ka masina-traktorijaama töö lõppeesmärgiks. Seepärast tuginevad eesrindlikud agronoomid planeerimistöös laiale kolhoosnikute aktiivile. Nad taotlevad planeerimist ka kolhoosis endas, plaani viimist iga lülini. Selleks luuakse igas kolhoosis masina-traktorijaama agronoomi juhatusel oma planeerijate rühm ja viiakse läbi tööjaotus: põllutööl töötavad kolhoosnikud planeerivad põllutöid, loomakasvatusega seotud kolhoosnikud loomakasvatust. Planeerijate rühma kuuluvad mitte ainult juhatuse liikmed, vaid ka brigadiirid, lülivanemad ja eesrindlikud kolhoosnikud. Kolhooside tootmis- ja tööplaanid koostatakse masina-traktorijaama vanemagronoomi juhatusel, vaadatakse läbi vastava rajooni (meil maakonna) peaagronoomi poolt ja seejärel kinnitatakse kolhoosi üldkoosolekul.

Masina-traktorijaama traktoritööde plaan tuleb enne masina-traktorijaamaga lepingu sõlmimist läbi arutada kolhoosnikute, põllutöö- ja traktoribrigaadide brigadiiride ja traktoristide osavõtul. Koostatakse tingimata graafik, mis näeb ette, millised tööd ja mis ajal teostatakse traktoritega ja millised hobustega hooaegade viisi. Erilise tähtsusega on sealjuures traktorite maršruutide koostamine, mis näitab nende liikumist tööde ajal. Eriti oluline on

see masina-traktorijaamades, mis teenindavad väikesi kolhoose, laialipaisatud põllumassiividega. See küsimus kerkib teravalt esile meie oludes.

Masina-traktorijaama agronoomid koos kolhooside juhatusega koostavad kultuuride külvikorraväljadel mahutamise kavad ja iga kultuuri kohta agrotehniliste abinõude kavad kogu aastaks.

Samuti koostatakse agronoomide poolt kolhoosidele koristustööde plaanid, kus on täpselt märgitud agregaadid ja nende koosseis, teenindavate inimeste arv, kultuurid ja põllud, millistel nad töötavad, tööde teostamise ajad ja tööde maht. Koristustööde plaanis peab olema ette nähtud tarvilikud transporttööd, vilja järelkoristamine, viljapeksutööde teostamine, kõrrekoorimine, viljahoidlate korrastamine jne., kuni müügikohustuslike normide tasumisega seotud tööde teostamiseni.

Agronoomid peavad töötama ka perspektiivplaanide koostamise küsimuste kallal. Siin on nende peamiseks tööks külvikordade sisseviimisega seotud töö, nimelt külvikordade põhjendamine ja nende sisseviimise plaani koostamine. Külvikordade sisseviimine kolhoosides kujuneb ka meie oludes üheks tähtsamaks tööks, millest masina-traktorijaama agronoomid peavad osa võtma, pühendades sellele täit tähelepanu.

Masina-traktorijaama agronoomi üheks tähtsamaks tööks on uute eesrindlike agrotehniliste meetodite tarvituselevõtmine. Siin praktiseerivad eesrindlikud agronoomid laialt näidispõldude rajamist kolhoosides. Selleks valitakse näiteks seemnepõllud, millistel sel teel kindlustatakse ka kõrged saagid.

Uute agrotehniliste võtete tulemusi fikseerivad agronoomid isiklikult ja teevad sellest järeldusi, millega tutvustatakse kolhoosnikuid.

Agronoomilise kontrolli organiseerimine teenindatavais kolhoosides otsustab sageli tööde läbiviimise edu ja saagi. Isikliku kohapealse kontrolli kõrval tuginevad vanemagronoomid kolhoosnikuist töökvaliteedi inspektoritele. Töökvaliteedi inspektorid kinnitab üldkoosolek agronoomide ettepanekul vanemate ja kogenud kolhoosnikute hulgast. See toiming seotakse masina-traktorijaamaga lepingu sõlmimisega. Inspektoreid instrueeritakse talvel lühikursustel. Vähe sellest, eesrindlikud vanemagronoomid korraldavad kolhooside vastastikuseid kontrollimisi, kusjuures kontrollkomisjoni kuuluvad külanõukogu esimees, jaoskonna-agronoom (MTJ), kolhooside esimehed, paremad brigadiirid jne. Komisjon tutvub üksikasjaliselt tööde käiguga kolhoosis, teeb ettepanekuid töö parandamiseks, komisjoni liikmed tutvustavad oma töökogemusi vastaval alal ja tutvuvad kohapealsete töökogemustega.

Selliste vastastikuste komisjonide ettekanded kuulatakse ära sotsialistliku võistluse tulemuste arutamisel.

Kuid masina-traktorijaama agronoomid, korraldades kolhoosides sotsialistliku võistluse, korraldavad ka brigaadide ja lülide vahelisi vastastikuseid kontrollimisi.

Kui masina-traktorijaamal on mitu agronoomijaoskonda, organiseerib vanemagronoom jaoskondadevahelise vastastikuse kontrolli, kusjuures peale jaoskonna-agronoomide võtavad komisjonist osa vastavate kolhooside esimehed..

Kõigi nende kontrollimiste tulemuseks on selgitada vead, milliste parandamine järgneb kontrollile.

MTJ agronoomide töömeetodid masside hulgas töötamisel on väga mitmekesised. Nad võtavad osa kolhooside üldkoosolekuist, masina-traktorijaama nõukogust, külanõukogude koosolekuist, viivad läbi tootmisnõupidamisi kolhoosnikutega otseselt põllul, lõunavaheajal jne.

Eriti tähtsaks peavad eesrindlikud agronoomid osavõttu näitustest, kus nad annavad seletusi väljapanekute kohta ja konsulteerivad näituse külastajaid erialastes küsimustes.

Paljudes masina-traktorijaamades on agrotehnilised kabinetid, mis on varustatud kirjandusega, plakatitega jne. ja mis on kujunenud vastava piirkonna agronoomiliseks keskuseks.

Eesrindlikud agronoomid jälgivad hoolega eesrindlaste töökogemusi, süstematiseerivad neid ja avaldavad ajakirjanduses. Eesrindlaste töökogemusi kasutavad nad laialt ka talveperioodil korraldatavatel kursustel.

Eesrindlaste-kolhoosnikute töökogemused, agronoomide poolt kontrollitud ja süstematiseeritud, leiavad sageli kasutamist antud rajooni agrotehniliste võtete parandamisel.

Rööbiti eesrindlaste töökogemuste levitamisega pühendavad agronoomid palju tähelepanu katsetegevusele kolhoosides. Katsetegevuse üheks praktiliseks vormiks on kolhooside laboratooriumide organiseerimine. Laboratooriumide tööteemadeks võetakse need küsimused, millistele puudub otsene vastus teaduslikes töödes, või mis puudutavad senini tundmatuid agrotehnilisi abinõusid antud rajooni kolhoosides. Tehakse ka katseid, millel on demonstratiivne iseloom, teatavate agrotehniliste võtete laialdaselt populariseerimiseks. Laboratooriumide juhatajaid õpetatakse välja kursustel masina-traktorijaamade juures, kus neid tutvustatakse katsemeetodiga ja üldiste põllumajanduslike distsipliinidega.

Selliste laboratooriumide juhatajate hulgast on välja kasvanud suur arv tõeliselt eesrindlikke agronoome, nagu Jefimov jne.

Kolhooside laboratooriumide temaatikasse ei võeta tavaliselt üle

viie katse, kusjuures samu katseid tehakse paralleelselt mitmes antud rajooni laboratooriumis eri tingimustes. See võimaldab eri viisil läheneda uuritavale agrotehnilisele võttele.

Selliste katsete koondaruanded vaadatakse läbi laboratooriumide juhatajate nõupidamisel, kus otsustatakse ka ühe või teise võtte tegelikule kasutusele võtmise küsimus. Loomulikult peavad agronoomid katsete tulemused põhjalikult läbi kaaluma.

Kõige suuremat rõhku panevad agronoomid-eesrindlased just töö organiseerimise küsimustele kolhoosides. Siin lähenetakse kolhoosidele täiesti erinevalt.

Eesrindlike kolhooside kogemuste põhjal töötatakse välja abinõud mahajäänud kolhooside viimiseks eesrindlaste tasemele. Selleks teenindatakse nõrgemaid kolhoose masina-traktorijaama poolt esimeses järjekorras ja neile kinnistatakse paremad traktoribrigaadid. Tööd viiakse läbi komplekstööde põhimõttel — algusest lõpuni teatavatel maatükkidel, mis on olulisemad kolhoosi ökonoomikas. Kolhoosile kinnistatud agronoomid võitlevad pidevalt tööorganisatsiooni, töödistsipliini ja kaadrite kasvatuse parandamise eest, kaadrite õige tootmisalase paigutuse eest kolhoosis. Tarbe korral esitavad agronoomid küsimusi masina-traktorijaamade kaudu ühe või teise kolhoosi seisukorra parandamiseks ka kõrgemalseisvates organites.

Siin on ainult lühidalt toodud need töömeetodid, mida kasutavad teiste vabariikide masina-traktorijaamade agronoomid ja mis võiksid kasutusele tulla ka meil.

Kokku võttes peab ütlema, et õigesti organiseeritud agronoomiline töö masina-traktorijaamade süsteemis on üks tähtsamaid tegureid kolhooside võitluses kõrgete saakide saamiseks. Ilma hästi organiseeritud agronoomilise tööta ei ole ükski masina-traktorijaam võimeline täitma kolhoosides neid tähtsaid ülesandeid ühismajapidamise arendamisel, mida temale on usaldanud partei ja valitsus.

Kinnitatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu
poolt 18. märtsil 1948. a. (määrus nr. 238).

MASINA-TRAKTORIJAAMA JA KOLHOOSI TUUPLEPING

Meie ..... masina-traktorijaama direktor .....
(perekonna-, ees- ja isanimi)
ja kolhoosi ..... esimees .....
(perekonna-, ees- ja isanimi)
sõlmisime käesoleva lepingu, seades endile ülesandeks kindlustada kolhoosi põldudel 19..... aastal vähemalt järgmised saagid:

teraviljakultuuridel ..... tsentnerit hektaarilt, sealhulgas:

taliviljakultuuridel ..... tsentnerit hektaarilt
(nimetada kultuurid)

.... " "

.... " "

suviviljakultuuridel ..... " "
(nimetada kultuurid)

.... " "

tehnilistel kultuuridel ..... " "
(nimetada kultuurid)

.... " "

kartulil ..... " "

Sel otstarbel võtavad masina-traktorijaam ja kolhoos endile lepingu järgi järgmised kohustused:

I. Masina-traktorijaam kohustub:

1. Teostama kolhoosis oma traktorite, põllutöömasinate ja -riistadega 194.... a. järgmised tööd:

Tööde liigid	Tööde maht (ha-des)	Kvaliteedinäitajad (sügavus sm, korduste arv jne.)	Tööde teostamise tähtaeg (tööpäevades)	Märkused
1. Külvieelne sügiskünni ja kesa kultiveerimine				
2. Sügiskünni ja kesa äestamine kevadel				
3. Sügisel küntud uudismaa, mitmeaastase söödi ja põldheinapõllu randaalimine kevadel . .				
4. Kevadkünd, harilik . . . . . sellest eelkoorijatega				

Toimetaja märkus: NSVL Ministrite Nõukogu korraldusega nr. 15778-r 25. oktoobrist 1948. a. tööde liikide loetelust on kustutatud p. 5 ja p. 15 ning vastavalt muudetud teiste punktide numeratsioon. Vastav sellekohane ENSV Ministrite Nõukogu korraldus on ilmumisel.

Tööde liigid	Tööde maht (ha-des)	Kvaliteedinäitajad (sügavus sm, korduste arv jne.)	Tööde teostamise tähtaeg (tööpäevades)	Märkused
5. Kevadkünd:				
a) uudismaa				
b) mitmeaastane sööt				
c) põldheinapõld				
sellest eelkoorijatega				
6. Kevadel küntud uudismaa, mitmeaastase söödi ja põldheinapõllu randaalimine				
7. Äestamine				
8. Linamaa äestamine				
9. Suviteraviljade külv				
sellest ristkülv				
10. Lina reaskülv				
11. Mitmeaastaste heintaimede külv				
12. Kartulivagude ajamine				
13. Kartulipanek masinatega				
14. Kesakünd, harilik				
sellest eelkoorijatega				
15. Kesakünd:				
a) uudismaa				
b) mitmeaastane sööt				
c) ristikukesa				
sellest eelkoorijatega				
16. Uudismaa, mitmeaastase söödi ja ristikukesa randaalimine				
17. Kesa kultiveerimine				
18. Kesa korduskünd				
19. Kõrrekoorimine				
20. Talivilja külv				
sellest ristkülv				
21. Teravilja koristamine kombainiga				
22. Lina koristamine linakitkumismasinaga				
23. Kartulivõtmine masinatega				
24. Sügiskünd, harilik				
sellest eelkoorijatega				
25. Sügiskünd:				
a) uudismaa				
b) mitmeaastane sööt				
c) põldheinapõld				
sellest eelkoorijatega				
26. Viljapeks				
27.				
28.				
29.				
30.				

Märkused.

1. Käesolevas punktis toodud tööde loetelu on näitlik ja teda võib täiendada iga kolhoosiga lepingut sõlmides teiste tööliikidega (kartulipanek ja -võtmine, peedi harvendamine, niisutatavate maaükkide planeerimine, niisutusvõrgu rajamine, kesa korduskünd suvinisu jaoks idarajoonides jt.) vastavalt kolhoosi põllupidamise iseärasustele.

2. Üksikute traktoritööde alguse kalendrilised tähtajad määratakse kindlaks kokkuleppel enne põllutööde algust masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel, arvestades seda, et tööd oleksid läbi viidud parematel agrotehnilistel tähtaegadel. Kokkuleppele kirjutavad alla masina-traktorijaama direktor ja kolhoosi esimees. Kokkulepe on käesoleva lepingu lahutamatu osa. Kesatööde kohta määratakse lepingus tööde lõpetamise kalendrilised tähtajad.

3. Lepingule lisatakse juurde kolhoosi maatükkide loetelu, milledel masina-traktorijaam teostab töid, ja tähendatakse külvikorraväljad.

Vastavalt traktoribrigaadide aasta-tootmisülesannetele andma brigaadidele dekaadilised ülesanded, näidates ära iga liigi töö koha ja agrotehnilised nõuded nende täitmise kvaliteedi kohta antud kolhoosis.

Esmajärjekorras teostama kolhoosi seemnepõldude harimist.

2. Varustama omal kulul traktorid, kombainid ja jõumasinad põletus- ja määrdeainetega ning gaasigeneraatori küttega.

Juhul, kui kolhoos võtab oma transpordivahenditega osa põletus- ja määrdeainete veost Naftavarustuse Peavalitsuse baasidest masina-traktorijaama majandisse, tasuma kolhoosile nende naftaproduktide veo kulud hindade kohaselt, mis on kindlaks määratud Eesti NSV Rahandusministeeriumi ja Eesti NSV Põllumajandusministeeriumi poolt.

Samuti maksma kolhoosile tema poolt gaasigeneraatori kütte varumise ja valmistamise eest masina-traktorijaama traktoritele.

Teostama omal kulul kogu vajaliku remondi traktoritele, jõumasinatele, põllutöömasinatele ja -riistadele, samuti maksma jaama agronoomilise ja tehnilise personaali palgad.

Toimetama traktorid, kombainid, viljapeksumasinad ja muud komplitseeritud masinad masina-traktorijaama majandist töökohale kolhoosis ja tagasi oma vahenditega ja omal kulul.

3. Tasuma omal kulul traktoristidele, traktoribrigadiiridele ja nende abidele rahalise tasu garanteeritud miinimumi vastavalt nende poolt kolhoosis väljatöötatud normpäevadele.

4. Tasuma omal kulul kombainerite, viljapeksumasinate masinistide ja kaalujate tööd ning maksma rahalise tasu garanteeritud miinimumi osa lina ja kanepi koristamise masinatel töötavatele masinistidele ja lina ja kanepi peksmise, ristikheinaseemnete peksmise ja hõõrumise alal lina ja kanepi ropsimise masinatel töötavatele masinistidele.

5. Tasuma omal kulul masina-traktorijaama poolt traktorite, kombainide ning põllutöömasinate ja -riistade remondile rakendatud kolhoosnikute-traktoristide tööd.

6. Teostama oma jõududega kolhoosnikute-masinistide ja -traktoristide ettevalmistust ja kvalifikatsiooni tõstmist.

7. Abistama pidevalt kolhoosi tema organisatsioonilis-majanduslikku tugevdamise alal kolhoosi agronoomilise teenindamisega, põllumajandusteaduse saavutuste juurutamisega, kaasa aitama töö õigele organiseerimisele, kolhooside tootmisplaanide ja tuludekulude eelarvete koostamisele, õige külvikorra sisseviimisele, tulude jaotamisele, kolhoosi kaadri ettevalmistusele ja raamatupidamise korraldamisele.

II. Kolhoos kohustub:

8. Tasuma õigeaegselt ja täies ulatuses masina-traktorijaama poolt kolhoosile tehtud põllumajanduslike tööde eest natuuras normide järgi, mis on määratud Eesti NSV valitsuse poolt iga liigi traktoritööde kohta, olenevalt nende täitmise aegadest.

Kogu naturaaltasu, mis kuulub tasumisele masina-traktorijaama tööde arvete järgi, andma riigile Eesti NSV valitsuse poolt kindlaksmääratud korras ja tähtaegadel.

Naturaaltasuna andma põllumajandussaadusi, mis kvaliteedilt vastavad kohustuslike müüginormide või kontraheerimise kohta määratud konditsioonidele.

9. Andma naturaaltasu masina-traktorijaama tööde eest teraviljakultuuride alal (nisu, rukis, kaunviljad, tatar, hirss), välja arvatud viljapeksutööd ja viljakoristamine kombainidega, vastavalt nende kultuuride vahekorrale, mis on kindlaks määratud kolhoosidele kohustuslike teravilianormide täitmiseks.

Tööde eest ülejäänud kultuuride alal, samuti viljapeksmise ja kombainidega viljakoristamise töö eest tasuma natuuras samas kultuuris, vastavalt tehtud tööle.

10. Toimetama oma transpordivahenditega ja omal kulul raudteejaamadesse, sadamatesse, elevaatoritesse ja tehastesse põllumajandussaadused, mis kuuluvad tasumisele masina-traktorijaama tööde eest.

11. Tasuma masina-traktorijaama tööde eest, mille kohta on ette nähtud rahaline tasu, rahas vastavalt Eesti NSV Põllumajandusministeeriumi ja Eesti NSV Rahandusministeeriumi poolt üksikute tööliikide kohta kindlaksmääratud hinnetele.

Tasuma masina-traktorijaama arvete järgi järgmistel tähtaegadel:

12. Teostama eranditult kõik põllutööd, sealhulgas ka traktoritööd, kolhoosi enda tööjõududega, kindlustama traktorite, jõumasinate, viljapeksumasinate, kombainide ja teiste masinate täielikku kasutamist ja kõigi tööde täitmist käesolevas lepingus kindlaksmääratud tähtaegadel.

Eraldama kogu põllutööde hooajaks haakemasinatega töötamiseks ning traktorite ja põllutöömasinate teenindamiseks täielikult ettevalmistatud kolhoosnikuid.

Eraldama kolhoosnikute hulgast traktoristide ettevalmistamiseks ..... inimest, ... kombainerite ettevalmistamiseks ..... inimest ning masinistide ettevalmistamiseks ..... inimest.

13. Häireteta toimetama oma transpordivahenditega ja omal kulul masina-traktorijaama ladudest töökohale kolhoosi põletus- ja määrdeained traktoritele, kombainidele ja jõumasinatele, samuti toimetama vee traktorite töökohale, kinnistades selleks kogu põllutööde ajaks ..... kolhoosnikut ning eraldades selleks järgmised transpordivahendid ja veoloomad: .....

.....

Varuma puitu ja valmistama sellest klotse kolhoosis töötavate gaasigeneraator-traktorite jaoks.

14. Tööaja produktiivsemaks kasutamiseks, samuti traktorite ja masinate töövõime täielikumaks ärakasutamiseks ning kolhoosi põllutöö- ja traktoribrigaadidele kohaste elutarbeliste tingimuste loomiseks organiseerima põllutööde perioodiks brigaadidele põllulaagrid neis kohtades, mis asuvad küladest üle 8 km eemal. Ehitama põllulaagritele alatised ja suveühiselamud, köögid, sööklad, lihtsamad põletusaine hoiukohad, samuti katusealused ja kuurid masinate hoidmiseks.

15. Kindlustama traktorite, kombainide, viljapeksumasinate, haakemasinate ja põletusainete korralikku valvet kolhoosis töötavates traktoribrigaadides, eraldades selleks ..... kolhoosnikut.

16. Saagi koristamisel kombainidega teostama põldudel äärte lahtiniitmist ja nurkade ümardamist vikatiga, kindlustama terade pidevat äravedu kombainide juurest ning puhastama põllud õigeaegselt õlgedest, aganatest ja muudest viljalõikuse jäätmetest.

Masinatega lina kitkumisel puhastama linapõllu umbrohust ja kividest.

17. Remontima kolhoosi kogu põllumajandusliku inventari kevadkülviks hiljemalt ..... ja viljakoristamiseks hiljemalt
(päev, kuu)
.....
(päev, kuu)

Vajaduse korral andma masina-traktorijaamale traktoritööde teostamise ajaks kolhoosis kolhoosil olemasoleva korrastatud põllu-

majandusliku inventari (külvimasinad, kultivaatorid, äkked, lihtlõikusmasinad jne.), tingimusel, et masina-traktorijaam tasub masinate kulumise eest ulatuses, mis on määratud arvestamiseks masina-traktorijaamale põllutöömasinate ja -riistade remondiks.

18. Teostama kolhoosis järgmised agrotehnilised abinõud:

a) põldude harimine ja põllumajanduslike kultuuride külvid teostada vastavalt kinnitatud külvikorrale (või külvikordade sisseviimise plaanile);

b) eraldama seemnepõllud üldpindalaga ..... ha, sealhulgas kultuuride järgi (ha-des) .....

.....

c) kindlustama põldude seemendamine sordiseemnega (hektaarides): teraviljakultuure .....

.....

d) kindlustama mitmeaastaste heintaimede külvi (kattevilja alla ja katteviljata) ..... ha pindalal;

e) seemendama jaroviseeritud seemnega:

teravilja ..... ha

kartulit ..... „

f) vedama põllule ..... koormat (tonni) sõnnikut ja andma põllule mineraalväetisi ..... ha pindalal, teostama lumetõkestamist ..... ha pindalal;

g) puhtima ..... tsentnerit seemet;

h) teostama taliviljaoraste kevadist äestamist ..... ha pindalal ja taliviljakülvide pealtväetamist ..... ha pindalal;

i) kitkuma külvidel umbrohtu ..... ha pindalal ..... korda;

j) niitma umbrohtu teepervedel ja põllupeenardel;

k) istutama põllukaitseribasid pindalal ..... ha, kindlustama neile vajaliku hoolduse ja nende alalhoiu;

l) teostama järgmised abinõud põllumajanduslike kultuuride kahjurite ja haiguste tõrje alal: .....

.....

Märkus.

Vajalikud agrotehnilised abinõud, mis on tarvilikud peale loetletute, tuleb võtta lepingusse selle sõlmimisel kolhoosi ja masina-traktorijaama vahel.

19. Õigeaegselt eraldama ja säilitama kõrgeväärtuslikku seemet kultuuride järgi ja kogustes, mis täielikult kindlustavad käesoleva, 19..... a. taliviljade ja tuleva, 19..... a. suvivilja külvi.

20. Teostama kolhoosi veoloomadega ja masinatega järgmised põhitööd, pidades kinni kindlaksmääratud agrotehnilistest reeglitest:

Tööde liigid	Tööde maht (ha-des)	Kvaliteedinäitajad (sügavus sm, korduste arv jne.)	Tööde teostamise tähtaeg (tööpäevades)	Märkused
1. Kevadine külvieelne sügiskünni ja kesa kultiveerimine				
2. Kevadine külvieelne sügiskünni ja kesa äestamine				
3. Kevadkünd				
4. Suviteraviljakülv				
sellest ristkülvi				
. . . . .				
5. Tehniliste kultuuride külv . . .				
6. Kartulivagude ajamine				
7. Kartulipanek				
8. Mitmeaastaste heintaimede külv				
9. Kesakünd				
10. Vahelthariatavate kultuuride ridadevaheline harimine				
11. Kesa kultiveerimine				
. . . . .				
12. Teraviljade koristamine				
. . . . .				
13. Tehniliste kultuuride koristamine				
14. Kartulivõtmine				
15. Kõrrekoorimine				
16. Talivilja külv				
. . . . .				
17. Sügiskünd				
18. Viljapeks				

Märkused.

1. Käesolevas punktis toodud tööde loetelu on näitlik ning lepingu sõlmimisel iga kolhoosiga peab seda täpsustama vastavalt kolhoosis tehtavate tööde liigile.

2. Üksikute kolhoosi poolt tehtavate tööde alguse kalendrilised tähtajad määratakse kindlaks enne põllutööde algust kokkuleppel kolhoosi ja masina-traktorijaama vahel, arvestades seda, et tööd oleksid tehtud parematel agrotehnilistel tähtaegadel. Kokkuleppele, mis on lepingu lahutamatu osa, kirjutavad alla masina-traktorijaama direktor ja kolhoosi esimees.

Kesatööde kohta määratakse lepingus kindlaks tööde lõpetamise kalendrilised tähtajad.

21. Andma välja masina-traktorijaama õiendite alusel, milles on näidatud vastavas kolhoosis tehtud tööpäevade arv, ja toimetama

koju masina-traktorijaama traktoristidele, traktoribrigaadide brigadiiridele, arvestajatele-varustajatele, samuti lina-kanepimasinatel töötajatele nende poolt tehtud tööpäevade ulatuses kõiki saadusi, mida jagatakse kolhoosis kolhoosnikuile normpäevade eest. Toiduteravilja anda normpäeva kohta mitte alla garanteeritud miinimumi, olenevalt viljakuse plaani täitmisest, järgmise aasta lõikuseks tehtud tööde eest aga olenevalt nende tööde täitmise tähtaegadest.

Andma traktoristidele, traktoribrigaadide brigadiiridele, nende abidele, arvestajaile-tankijatele ja haakijaile lisatasu viljakuse plaani ületamise eest vastavalt tööpäevadele, mis on tehtud nende poolt haritavatel maa-aladel, võrdselt põllutööbrigaadide või -lülide kolhoosnikutega.

Avansseerima üheaegselt kolhoosnikutega traktoribrigaadide töötajaid teraviljaga ja teiste saadustega normpäevade naturaaltasu arvel.

Andma traktoribrigaadide töötajaile tööde eest saada oleva teravilja garanteeritud miinimumi ulatuses hiljemalt jooksva aasta 31. detsembriks.

Tegema traktoribrigaadide töötajatega lõpparve üle garanteeritud miinimumi saada oleva teravilja kohta üheaegselt lõpparve tegemisega teiste kolhoosnikutega.

Andma masina-traktorijaama kombaineritele lisatasu teraviljas vastavalt päeva jooksul pekstud teraviljahulgale; välja andma kombaineritele lisanaturaaltasu kohe pärast töö lõppu selles kolhoosis, andma kombainerite abidele kombainidega viljakoristamisel tehtud normpäevade eest garanteeritud miinimumi rahas ja natuuras, samuti kõik teised saadused, mida kolhoosis normpäevade eest jaotatakse, andma kombainerite abidele garanteeritud minimaaltasu olenevalt viljakoristamise kvaliteedist.

22. Kolhoosi normpäeva kohta arvestatava rahalise tulu osa ületamisel üle garanteeritud miinimumi andma masina-traktorijaamale kindlaksmääratud tähtaegadel raha traktoristidele, traktoribrigaadide brigadiiridele, nende abidele ning lina-kanepimasinate masinistidele tasumiseks vastavalt normpäevade arvule, mis neile on arvestatud kolhoosis tehtud tööde eest.

23. Organiseerima põllutööde perioodil traktoristide, traktoribrigaadide brigadiiride, nende abide, kombainerite, nende abide ja traktoribrigaadi teiste töötajate toitlustamist hindade alusel, mis ei ületa riiklikke jaehindu. Erandi moodustab küpsetatud leib, mille eest tuleb kinni pidada teravilja traktoribrigaadi töötajatelt normpäevade eest lõpparve tegemisel, ja kombaineritelt teravilja, mida saadakse lisatasuna viljapeksu eest.

24. Osutama masina-traktorijaamale abi tootmis- ja eluruumide ehitamisel, andes selleks kolhoosi tööjõudu ja veovahendeid, kolhoosi põllutöid kahjustamata, masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel täiendavalt käesolevale lepingule sõlmitava kokkuleppe alusel.

Ehitustööde eest, mis kolhoosnikud teevad masina-traktorijaamas, tasub masina-traktorijaam ehitustööde eelarves ettenähtud hindade kohaselt.

Ex bibl. univ. Tart.

III. Masina-traktorijaama poolt teostatud põllutööde vastuvõtmise kord

25. Iga töö lõpetamisel, kuid vähemalt üks kord viispäevaku kestel, peab masina-traktorijaam tehtud töö üle andma ja kolhoos selle vastu võtma akti alusel, mis kirjutatakse alla masina-traktorijaama direktori (või tema korraldusel agronoomi) ja kolhoosi esimehe poolt.

Tööde üleandmine-vastuvõtmine toimub masina-traktorijaama traktoribrigaadide brigadiiride ja kolhoosi põllutööbrigaadide brigadiiride osavõtul. Aktis tuleb tingimata näidata tehtud tööde hulk, kvaliteet ja tegemise aeg.

Akt koostatakse kahes eksemplaris: üks eksemplar aktist jääb masina-traktorijaamale, teine kolhoosile.

26. Traktoristi, kombaineri ja masinisti vahetuse töö lõppemisel võetakse nende poolt tehtud töö vastu kolhoosi põllutööbrigaadi brigadiiri ja traktoribrigaadi brigadiiri ning arvestaja-tankija poolt.

Tööde vastuvõtmine toimub arvestuslehe järgi, millele kirjutavad alla kolhoosi põllutööbrigaadi ja traktoribrigaadi brigadiirid ning arvestaja-tankija, näidates tingimata ära töö hulga, kvaliteedi ja täitmise aja, samuti ka tööpäevade arvu.

27. Kolhoos kohustub korraldama pekstud teravilja õiget arvestamist, kaalumist, vastuvõtmist masina-traktorijaama kaalujalt ja säilitamist, lugedes pekstuks kogu vilja, mis saadakse kombaini punkrist ja peksumasinast, mille kohta koostatakse ka viljapeksu akt.

IV. Masina-traktorijaama ja kolhoosi vastutus lepingu rikkumisel

28. Käesolev leping omab vastavalt NSV Liidu valitsuse määrusele seaduse jõudu, mille täpne ja tingimusteta täitmine on kohustuslik nii kolhoosile kui ka masina-traktorijaamale.

29. Lepingu rikkumise eest vastutab süüdlane pool teise poole ees järgmises korras:

a) kolhoosi poolt tähtajaks äraandmata naturaaltasu kogusele arvestatakse viivist 1% ulatuses iga 10 päeva hilinemise eest.

Kolhoosi poolt masina-traktorijaama tööde eest tasumisele kuuluv naturaaltasu nõutakse sisse rahvakohtu kaudu natuuras, olenemata nõudesummast. Juhul, kui masina-traktorijaama tööde eest naturaaltasude maksmise viivitamisel ilmneb kuritahtlikkus, võetakse süüdlased peale selle veel kohtulikule vastutusele ja kolhoosilt nõutakse sisse rahatrahv äraandmata naturaaltasu summa pooles ulatuses, arvestades seda kohustuslike müüginormide hindade järgi;

b) kolhoosi rahaline võlgnevus masina-traktorijaama tööde eest nõutakse sisse rahvakohtu kaudu, olenemata nõudesummast. Ühtlasi nõutakse kolhoosilt tähtajaks tasumata võlasummalt viivist 1% iga 10 päeva hilinemise pealt;

c) tööde eest, mille täitmine masina-traktorijaama poolt hilines võrreldes lepingus määratud tähtaegadega, tasub kolhoos madalama naturaaltasu määra järgi kui tähtajaks läbiviidud tööde eest, arvestades seejuures viljakuse näitajaid.

Tööde eest, millede täitmine masina-traktorijaama poolt hilineb kolhoosi süü tõttu, tasub kolhoos samal määral kui tähtajaks läbiviidud tööde eest.

Töid, mis masina-traktorijaam on teinud halva kvaliteediga, vastu ei võeta ja masina-traktorijaam on kohustatud need ümber tegema.

Tööd, mis traktoristid on teostanud halva kvaliteediga, prakeeritakse välja ja nende eest traktoristidele tasu ei maksta;

d) traktorite, kombainide, viljapeksu- ja teiste masina-traktorijaama masinate tööseisakute korral kolhoosi süü läbi (maa-ala ettevalmistamatus, haakijate ja teiste masinaid teenindavate kolhoosnikute puudumine, seemnete, kütteõlide ja vee töökohale mittetoomine jne.) tasub kolhoos masina-traktorijaamale masina-traktorijaama tootmis-finantsplaanis ettenähtud traktoritööde poolteisekordse hinna töö mahu järgi, mida tööseisaku ajal oleks saadud läbi viia;

e) juhul, kui mõni lepingus ettenähtud töödest jääb masina-traktorijaama või kolhoosi süü tõttu tegemata, tasub süüdlane pool teisele asjaosalisele tekkinud kahjud poolteisekordselt. Kahju suurus tehakse kindlaks komisjoni poolt järgmises koosseisus: riiklik inspektor traktoritööde kvaliteedi kontrolli alal (komisjoni esimees), masina-traktorijaama esindaja ja kolhoosi esimees. Komisjoni otsus kuulub maakonna täitevkomitee kinnitamisele.

30. Masina-traktorijaam ja kolhoos kohustuvad kohtlema traktoreid, kombaine, elavat veojõudu, põllumajanduslikku inventari,

põletusaineid, seemneid ja muud masina-traktorijaama ja kolhoosi vara hoolikalt ja heaperemehelikult, võttes masina-traktorijaama töötajad ja kolhoosi liikmed, kes on süüdi masina-traktorijaama või kolhoosi varale kahju tekitamises halva hoidmisega ja kohtlemisega, rangele vastutusele kuni masina-traktorijaama töölt vallandamiseni või kolhoosist väljaheitmiseni kahjude sissenõudmisega. Isikud, kes on süüdi kuritahtlikus suhtumises masina-traktorijaama ja kolhoosi varasse, võetakse kriminaalvastutusele kui riikliku ja ühiskondliku vara raiskajad.

31. Masina-traktorijaama direktor ja kolhoosi esimees annavad kolhoosi üldkoosolekul aru käesoleva lepingu täitmise käigu kohta mitte vähem kui kaks korda aastas.

32. Masina-traktorijaama ja kolhooside vahel kindla sideme loomiseks organiseeritakse masina-traktorijaama nõukogu koosseisus: masina-traktorijaama direktor (nõukogu esimees), tema asetäitjad, vanemagronoom, vanem-mehaanik, pearaamatupidaja ja masina-traktorijaama poolt teenindatavate kolhooside esimehed.

Masina-traktorijaama nõukogu tuleb kokku vajaduse järgi, kuid mitte harvem kui kolm korda aastas, kohustuslikult enne põllumajanduslike põhitööde algust ja muul ajal vähemalt kahe kolhoosi nõudmisel.

Masina-traktorijaama nõukogus arutatakse läbi kolhooside tööde plaanid, nende tööde täitmise käik sõlmitud lepingute järgi, eriti põhitööde tähtaegade ja kvaliteedi alal, ja naturaaltasu laekumise käik, samuti märgitakse ära konkreetsed abinõud masina-traktorijaama ja kolhooside vahel sõlmitud lepingute tähtajaliseks täitmiseks ja tööde kvaliteedi parandamiseks.

33. Kõik käesoleva lepingu alusel tekkivad varalised vaidlused lahendatakse ..... maakonna ..... jaoskonna rahvakohtus.

34. Käesolev leping on läbi arutatud ja vastu võetud ..... 194 ..... aastal kolhoosi üldkoosolekul.

35. Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris, millest üks hoitakse alal kolhoosis ja teine — masina-traktorijaamas.

Masina-traktorijaama direktor:
Kolhoosi juhatuse esimees:

Käesolev leping on läbi vaadatud ja registreeritud .....
Maakonna Täitevkomitees, „.....“ ..... 194 ..... a.

Maakonna täitevkomitee esimees:
Maakonna põllumajandusosakonna juhataja:
Maakonna täitevkomitee sekretär:

TÄIENDAV KOKKULEPE

..... masina-traktorijaama ja kolhoosi .....
vahel „.....“ ..... 194..... a. sõlmitud lepingu juurde (on selle lepingu lahutamatu osa).
..... masina-traktorijaama direktori .....
..... isikus ja kolhoosi ..... esimehe
..... isikus sõlmisid käesoleva kokkuleppe .....
..... tööde alustamise kalendaarsete tähtaegade kohta, mis on ette nähtud masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel „.....“ ..... 19..... aastal sõlmitud lepingus.

Tööde liigid ja kultuuride loetelu	Tööde alustamise kalendaarsed tähtajad	
	Masina-traktorijaama poolt teostatavatel töödel	Kolhoosi poolt teostatavatel töödel
1	2	3

Masina-traktorijaama direktor (allkiri) Kolhoosi esimees (allkiri)

„.....“ ..... 19..... a.

Läbi vaadatud ja registreeritud ..... Maakonna Täitevkomitees.

Maakonna täitevkomitee esimees .....
(allkiri)

Maakonna põllumajandusosakonna juhataja .....
(allkiri)

Maakonna täitevkomitee sekretär .....
(allkiri)

Juhend täiendava kokkuleppe sõlmimiseks

1. Iga põllumajanduslike tööde perioodi kohta sõlmitakse eri kokkulepe, ja nimelt:
   a) kevadtööde perioodi kohta, s. o. kevadise külvieelse kultiveerimise, kevadise külvieelse sügiskünni ja kesa äestamise, kevadkünni ja suviviljade külvi kohta, näidates seda iga kultuuri osas eraldi;

b) kesa kultiveerimise ning harimise ja rühvelviljade vahelt-harimise perioodi kohta;
c) viljasaagi koristamise ja viljapeksu perioodi kohta, näidates kultuurid ja missuguste masinatega teostatakse koristustööd (kombainidega, viljalõikajatega, linakitkujatega ja teiste masinatega);
d) teiste tööde kohta, mis on ette nähtud lepingus ja mis ei ühtu eespoolnäidatud perioodidega (suhkrupeedi koristamine jne.).

2. Täiendava kokkuleppe 2. lahtris näidatakse nende tööde alustamise kalendaarsed tähtajad (kuupäev ja kuu), mida teostab masina-traktorijaam vastavalt lepingu pk. 1-le; 3. lahtris — tööde alustamise kalendrilised tähtajad, mida teostab kolhoos oma elava veojõuga ja masinatega vastavalt lepingu pk. 20-le.

Maakondade gruppide nimestik masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide tööde eest makstavate naturaaltasumäärade arvestamiseks teravilja alal.

Teine grupp	Kolmas grupp	Neljas grupp
1. Viljandimaa	1. Valgamaa	1. Võrumaa
2. Virumaa	2. Läänemaa	2. Saaremaa
3. Pärnumaa	3. Harjumaa	3. Hiiumaa.
4. Tartumaa		
5. Järvamaa		

NATURAALTASUMÄÄRAD

masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide tööde eest Eesti NSV kehv- ja kesktaludes teraviljakultuuride alal teise gruppi kuuluvates maakondades (kilogrammides)

	Saak 1 ha kohta tsentnerites							
	kuni 7	7—9	9—11	11—13	13—15	15—17	17—19	19 ja rohkem
Sügis-, kesa- ja kevadkünd tähtajaks	44	54	65	81	97	119	140	162
Sügis-, kesa- ja kevadkünd hilinemisega	39	48	57	72	86	105	125	144
Tali- ja suviviljade külv tähtajaks	4,4	5,4	7,7	12	15,5	21	27	33
Tali- ja suviviljade külv hilinemisega	3,5	4,2	6,6	9	12	16	20	25
Külvieelne kultiveerimine tähtajaks	5,5	6,8	8,0	10	12	15	18	20
Külvieelne kultiveerimine hilinemisega	4,5	5,6	6,5	8	9	12	14,5	16
Viljakoristamine kombainidega tähtajaks	8,5% kombainidega pekstud teraviljakogusest							
Viljakoristamine kombainidega hilinemisega	7,5% kombainidega pekstud teraviljakogusest							
Viljaniitmine	10	20	25	30	40	48	58	68
Äestamine ühekordselt	0,5	1	1,5	2	3	4	5	6
Randaalimine, kultiveerimine, kõrrekoorimine	4	5	6,5	8	10	12	14,5	17
Kesa korduskünd	15	22	32	40	50	60	70	85
Viljapeks	5% masina-traktorijaama ja hobulaenutuspunkti peksumasinatega pekstud teraviljakogusest.							

Märkus: 1) Kolhoosidele tehtud tööde eest teraviljakultuuride alal arvestada tasumäärad 10% madalamad.

2) Naturaaltasumäärad uudismaakünni eest arvestada 15% kõrgemad kui kesa-, sügis- ja kevadkünni eest.

3) Masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide poolt kolhoosi või kehv- või kesktalu süü läbi hilinemisega tehtud tööde eest makstakse tasu kolhoosi ja kehv- või kesktalu poolt nagu tähtajaks tehtud tööde eest.

4) Masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide poolt üle kolhooside ja kehv- ning kesktaludega sõlmitud lepingutes ettenähtud kohustuste tehtud tööde eest arvestatakse naturaaltasu tähtajaks tehtud tööde jaoks ettenähtud määrade järgi.

NATURAALTASUMÄÄRAD

masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide tööde eest Eesti NSV kehv- ja kesktaludes teraviljakultuuride alal kolmandasse gruppi kuuluvates maakondades (kilogrammides)

	Saak 1 ha kohta tsentnerites							
	kuni 7	7—9	9—11	11—13	13—15	15—17	17—19	19 ja rohkem
Sügis-, kesa- ja kevadkünd tähtajaks	38	49	59	76	92	108	130	152
Sügis-, kesa- ja kevadkünd hilinemisega	33	43	53	67	81	96	115	136
Tali- ja suviviljade külv tähtajaks	3,8	4,9	7,1	11,4	14,2	19,5	25	30
Tali- ja suviviljade külv hilinemisega	3	3,7	5,5	8,5	11,4	14,5	19	24
Külvieelne kultiveerimine tähtajaks	4,7	6	7,5	9,5	11,5	13,5	16,2	19
Külvieelne kultiveerimine hilinemisega	3,8	5	5,9	7,6	9,2	10,8	13	15,2
Viljakoristamine kombainidega tähtajaks	8,5% kombainidega pekstud teraviljakogusest							
Viljakoristamine kombainidega hilinemisega	7,5 % kombainidega pekstud teraviljakogusest							
Viljaniitmine	10	20	25	30	40	48	58	68
Äestamine ühekordselt	0,5	1	1,5	2	3	4	5	6
Randaalimine, kultiveerimine, kõrrekoorimine	4	5	6,5	8	10	12	14,5	17
Kesa korduskünd	15	22	32	40	50	60	70	85
Viljapeks	5 % masina-traktorijaama ja hobulaenutuspunkti peksumasinatega pekstud teraviljakogusest.							

Märkus: 1) Kolhoosidele tehtud tööde eest teraviljakultuuride alal arvestada tasumäärad 10 % madalamad.

2) Naturaaltasumäärad uudismaakünni eest arvestada 15 % kõrgemad kui kesa-, sügis- ja kevadkünni eest.

3) Masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide poolt kolhoosi või kehv- või kesktalu süü läbi hilinemisega tehtud tööde eest makstakse tasu kolhoosi ja kehv- või kesktalu poolt kui tähtajaks tehtud tööde eest.

4) Masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide poolt üle kolhooside ja kehv- ning kesktaludega sõlmitud lepingutes ettenähtud kohustuste tehtud tööde eest arvestatakse naturaaltasu tähtajaks tehtud tööde jaoks ettenähtud määrade järgi.

NATURAALTASUMÄÄRAD

masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide tööde eest Eesti NSV kehv- ja kesktaludes teraviljakultuuride alal neljandasse gruppi kuuluvates maakondades (kilogrammides)

	Saak 1 ha kohta tsentnerites							
	kuni 7	7—9	9—11	11—13	13—15	15—17	17—19	19 ja rohkem
Sügis-, kesa- ja kevadkünd tähtajaks	33	43	54	70	86	103	119	141
Sügis-, kesa- ja kevadkünd hilinemisega	29	39	48	63	77	91	106	125
Tali- ja suviviljade külv tähtajaks	3,3	4,4	6,5	10	13,8	18,5	24	28
Tali- ja suviviljade külv hilinemisega	2,4	3,3	4,9	7	10,3	13,5	17	21
Külvieelne kultiveerimine tähtajaks	4	5,4	6,7	8,7	10,7	12,8	15	17,6
Külvieelne kultiveerimine hilinemisega	3,2	4,3	5,4	7	8,6	10,2	12	14,1
Viljakoristamine kombainidega tähtajaks	8,5% kombainidega pekstud teraviljakogusest							
Viljakoristamine kombainidega hilinemisega	7,5% kombainidega pekstud teraviljakogusest							
Viljaniitmine	10	20	25	30	40	48	58	68
Äestamine ühekordselt	0,5	1	1,5	2	3	4	5	6
Randaalimine, kultiveerimine, kõrrekoorimine	4	5	6,5	8	10	12	14,5	17
Kesa korduskünd	15	22	32	40	50	60	70	85
Viljapeks	5% masina-traktorijaama ja hobulaenutuspunkti peksumasinatega pekstud teraviljakogusest.							

Märkus: 1) Kolhoosidele tehtud tööde eest teraviljakultuuride alal arvestada tasumäärad 10% madalamad.

2) Naturaaltasumäärad uudismaakünni eest arvestada 15% kõrgemad kui kesa-, sügis- ja kevadkünni eest.

3) Masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide poolt kolhoosi või kehv- või kesktalu süü läbi hilinemisega tehtud tööde eest makstakse tasu kolhoosi ja kehv- või kesktalu poolt kui tähtajaks tehtud tööde eest.

4) Masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide poolt üle kolhooside ja kehv- või kesktaludega sõlmitud lepingutes ettenähtud kohustuste tehtud tööde eest arvestatakse naturaaltasu tähtajaks tehtud tööde jaoks ettenähtud määrade järgi.

NATURAALTASUMÄÄRAD

masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide tööde eest Eesti NSV kõigi maakondade kehv- ja kesktalundites lina alal (Linakiudu ja -seemet kumbagi 1 ha kohta kilogrammides)

Künd	10	Randaalimine	3
Korduskünd	7	Äestamine	1
Külv	3	Kultiveerimine	1
Linakitkumine	12	Koorimine	3
Peksmine masinatega	3	Uudismaakünd	12

Märkus: 1) Kolhoosidele tehtud tööde eest lina alal arvestada tasumäärad 10% madalamad.

2) Hilinemisega teostatud künni-, külvi-, kultiveerimis- ja koristamistööde eest arvestada naturaaltasumäärad 10% madalamad (välja arvatud need juhud, kus hilinemine tekkis kolhoosi või talupidaja süü läbi, ja tööd, mis on tehtud üle lepingus ettenähtud kohustuste, missugustel juhtudel makstakse tasu tähtajaks täidetud tööde kohta ettenähtud määrade järgi).

NATURAALTASUMÄÄRAD

masina-traktorijaamade ja hobulaenutuspunktide tööde eest Eesti NSV kehv- ja kesktaludes kartuli alal (kilogrammides 1 ha kohta)

	Virumaa Järvamaa Viljandimaa Tartumaa	Valgamaa Läänemaa Harjumaa Pärnumaa	Saaremaa Võrumaa Hiiumaa
Künd	500	400	300
Kartulipanek	280	240	190
Kartulivõtmine	500	400	300
Äestamine	35	28	20
Randaalimine	86	70	56
Kõrrekoorimine	250	200	150
Muldamine, vagude ajamine, vagude kiniajamine	60	40	30
Korduskünd	400	300	200

Uudismaakünd kartuli alla — 750 kg kartuleid 1 ha eest kõikides maakondades

Märkus: 1) Kolhoosidele tehtud tööde eest kartuli alla arvestada tasumäärad 10% madalamad.

2) Hilinemisega teostatud künni-, külvi-, kultiveerimis- ja koristustööde eest arvestada naturaaltasumäärad 10% madalamad (välja arvatud need juhud, kus hilinemine tekkis kolhoosi või talupidaja süü läbi, ja tööd, mis on tehtud üle lepingus ettenähtud kohustuste, missugustel juhustel makstakse tasu tähtajaks tehtud tööde eest ettenähtud määrade järgi).

SISUKORD

Mehhaniseerimise arenemine NSV Liidus 3
Leping masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel 8
Masina-traktorijaama poolt teostatud tööde vastuvõtmise kord 16
Naturaaltasu maksmise kord ja naturaaltasu määrad masina-traktorijaama poolt teostatud tööde eest 16
Traktoristide ja brigadiiride töötasu kolhoosis töötamisel 18
Töö kvaliteedi kontroll 26
Masina-traktorijaama traktoribrigaadi ja kolhoosi põllutööbrigaadi töö kooskõlastamine 29
Kolhooside agronoomiline teenindamine masina-traktorijaamade poolt 35
Masina-traktorijaama ja kolhoosi tüüpleping 42
I. Masina-traktorijaam kohustub 43
II. Kolhoos kohustub 46
III. Masina-traktorijaama poolt teostatud põllutööde vastuvõtmise kord 51
IV. Masina-traktorijaama ja kolhoosi vastutus lepingu rikkumisel 51
Täiendav kokkulepe 54
Juhend täiendava kokkuleppe sõlmimiseks 54
Naturaaltasumäära tabelid . . . . . 56—59

Vastutav toimetaja A. Preinvalts
Tehniline toimetaja E. Plaks

B. Косар. Работа МТС в колхозе.
На эстонском языке

Ladumisele antud 18. XI 1948. Trükkimisele antud 22. XII. 1948. Paber 61:86 cm 1/16. Trükiarv 2000. Trükitähti trükipoognas 42656. Trükipoognaid 3,75. Arvutuspoognaid 3,88. MB-09145. Tellimise nr. 4334. Trükikoda „Kommunist", Tallinn, Pikk t. 2.

VAREMILMUNUD KOLHOOSIALAST KIRJANDUST

	Lk.	Hind
Andrejev, A. — Abinõudest põllumajanduse arendamiseks sõjajärgsel perioodil	52	1.20
Abinõudest põllumajanduse arendamiseks sõjajärgsel perioodil. ÜK(b)P Keskkomitee pleenumi otsus	64	1.20
Anissimov, N. J. — Nõukogude talurahvas	100	4.—
Baratov, B. — Võimas kolhoosikord	60	1.50
Basjuk, T. L. — Kollektiivse põllumajanduse organiseerimine	260	8.50
Benediktov, J. — Võitmatu kolhoosikord	24	—.60
Buzulukov, N. S. — Partei ja talurahvas	152	4.—
Eesrindlike kolhooside brigaadid ja lülid	68	1.50
Glebov, F. J. jt. — Õigesti ühendada kolhoosnikute isiklikud ja ühiskondlikud huvid	48	1.—
Granditski, P. A. — Kolhoos „Borets"	196	10.—
Gribov, A. I. jt. — Kolhoosi arvepidamine lihtsüsteemis	248	10.—
Gubaidullin, G. S. jt. — Abiks kolhoosimaa mõõtjale	116	4.50
Jelagina, A. — Kolhooside elektrijaamade tuled	96	3.50
Kalinin, M. I. — Kolhoosikorrast ja naiskolhoosnikest	12	—.40
Loza, G. — Põllutööbrigaadi töö organiseerimine (Sarjas „Agronoomilised vestlused")	40	1.25
Masina-traktorijaamade töökogemusi	236	12.50
Mäe, A. — Kolhoosi juhtimise demokraatlikud alused	24	1.—
Nugis, A. — Kolhoosikorra võimsus	112	3.50
Põllumajandusliku artelli tüüp-põhikiri	20	—.40
Põllumajandusliku artelli juhtimise kogemused	110	3.50
Rubtsov, A. J. — 32 tsentnerit suvinisu hektaarilt	32	—.80
Smõslov, V. ja **Maamägi, V.** — Kolhoosi algdokumentatsioon	212	10.85
Stahhaanovliku töö kogemusi kolhoosides	172	4.20
Sain, S. S. — Õigete külvikordade sisseviimine ja kindla söödabaasi loomine	108	3.50
Tomberg, T. — Eesti kolhoos Musta mere ääres	144	5.50
Vestlusi kolhooside ühistootmise tugevdamisest	52	1.—
Vestlusi põllumajandusliku artelli põhikirjast	48	1.—
Võru maakonna Võru valla Väimela küla akadeemik Viljamsi nimelise põllumajandusliku artelli põhikiri	40	—.40

ILMUMISEL

Buzulukov, N. S. — Põllumajanduslik artell — kolhoosikorra põhivorm

Masina-traktorijaama mehaaniku ja brigadiiri käsiraamat

Kobõzev, S. — Raamatupidamine sovhoosis, masina-traktorijaamas ja kolhoosis

Trutnev, A. G. — Heinaväljasüsteemi teaduslikud alused

Rbl. 2.—

A-17370

TÜ RAAMATUKOGU
1 0300 00426537 9